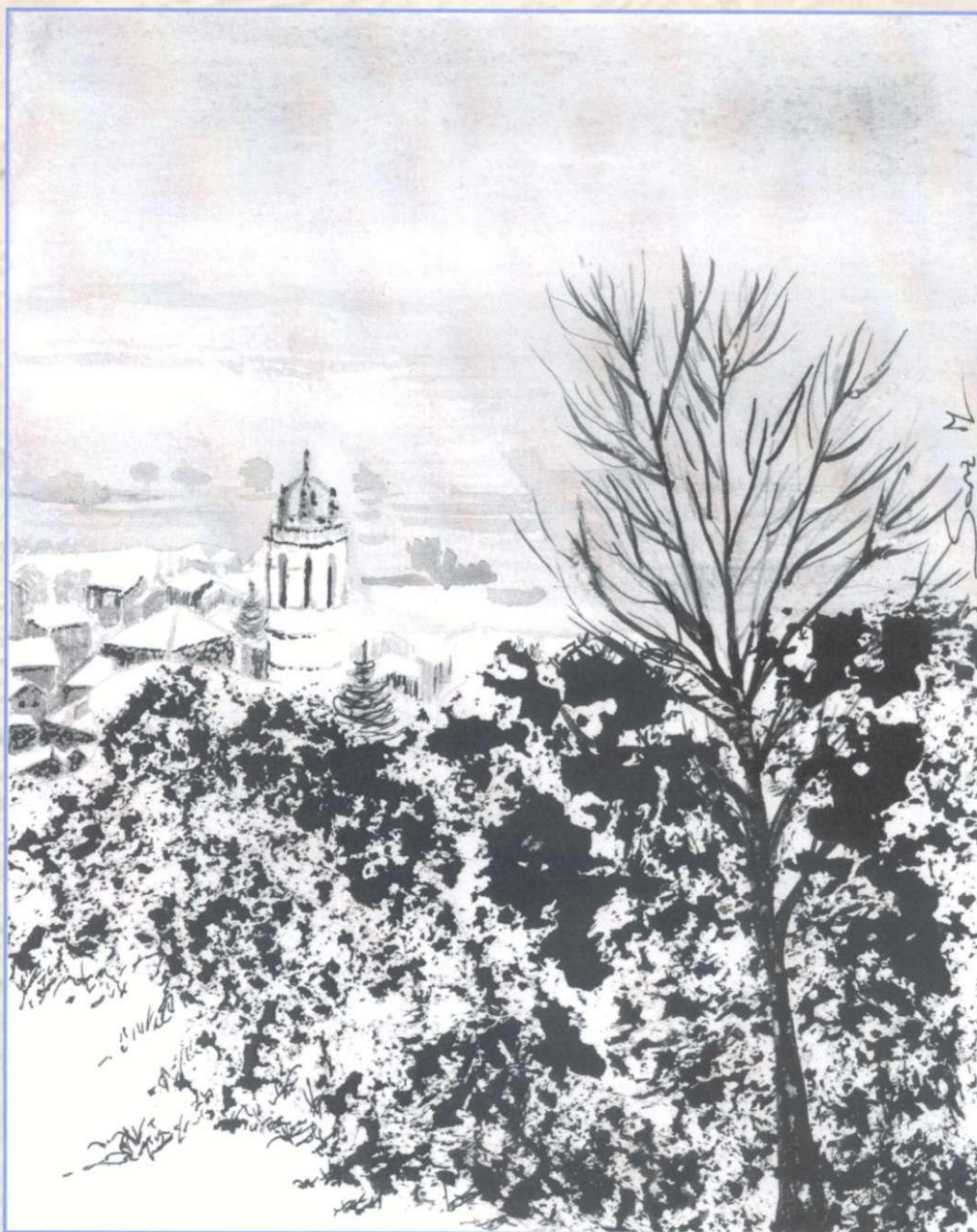

La Toca

DESEMBRE 2010

LA MUNTANYA DEL MARBRE S.C.P.

Taller: Carretera de Vic, núm. 74 - MOIÀ

Tel. 93 820 80 96 - Fax 93 839 91 58

Tel. mòbil 608 192 380 - 629 189 292

MARBRES - PEDRES I GRANITS
SILESTONE I COMPACSTONE

Demani'ns pressupost!

Obert: feiners i dissabtes matí

MOIÀ CUINES
Creació Disseny

Ctra. de Vic, 22-24 - 08180 Moià

Tel./Fax: 93 820 84 93

moiacuines@gmail.com

CUINES PLENES DE VIDA.
TENDÈNCIES ACTUALS EN DECORACIÓ

DISSENY PERSONALITZAT

Index

Editorial	3
Pluviomètrica	4
Campions del món	4
El Moianès fa cent anys segons «El Pia de Bages»	
Desembre de 1910	6
El meu primer Nadal a Mola	8
L'Espià	9
La gran bellesa d'un temple	10
Caminades pel Moianès	11
Parlant amb un taxista	12
Viatge imaginari pels cognoms del poble, familiar i amies	14
Menopausa amb qualitat de vida cuidant la nutrició	16
Pensaments caçats al vol	19
Laura Sanz	20
Novetat al parc	20
La plaça del P. Sagrerà	21
Jornada sobre les danses tradicionals del Moianès	22
Publicacions	28
Biblioteca de Moià	30
Pàgines de l'institut	32
Campanades	34
Adéu a Manel Vicente	36
Noticiari	38

DIPOSIT LEGAL B-4501-1983

MOIÀ

DESEMBRE 2010

Any 64 Num. 713

Redacció: Joies, 11, tel 93 820 81 36

Impressió: Winihard Gràfics, Moià

Fotografies: A. Clotet, S. Renom,
J. Soler, Arxiu Alsina i particulars

LA TOSCA es membre de l'Associació
Catalana de la Premsa Comarcal

LA TOSCA a INTERNET:

<http://www.latosca.org>

latosca@latosca.org

NADAL 2010

Estel bo de l'Orient
que illumines el moment
amb claror diamantina,
mai no deixis d'enfocar
el Hoc sant on va esclatar
de les Hums la mes divina.

Vinguin ses paraules: mei
pels qui troben el seu cel
en un mon de bogeria.
Així el puguin escoltar
tots els sords i retrobar,
del seu bàlsam, milloria.

*Amb aquesta poesia, deguda a la ploma del
nostre collaborador Quirze Sola, LA TOSCA
desitja als seus subscriptors, anunciants, lec-
tors i amies unes joioses testes nadalenques i
un venturos any nou.*

ESTACIÓ PLUVIOMÈTRICA DE L'ESCOLA PIA DE MOIÀ

LATITUD 41°48'53" N - LONGITUD 2°5'44" E - ALTITUD 741 m

Gener del 2010

DÈCADA	TEMPERATURES			ESTAT DEL CEL			VENT	PLUJA	
	MÀX.	MIN.	MIT.	Serens	Coberts	Núvols	Dominant	PARCIAL	TOTAL
De l'1 al 10	23,9	9,8	16,6	3	1	6	W	41,9	
De l'11 al 20	16,4	0,9	10,7	4	4	2	W	55,4	
Del 21 al 31	19,4	0,9	11,2	6	-	5	W	12	109,3

Carles Illa i Casanova té establerts els següents serveis d'informació meteorològica per internet: MeteoMoià: <<http://www.elmoianes.net/meteoMoia.htm>>

Visió del temps en directe: <http://www.elmoianes.net/meteoMoia_WebCam_Foto.htm>

El temps que fa a Moià en aquest instant:

<<http://www.elmoianes.net/meteoPublicacioExterna.htm>>

Per a contactar: <meteoMoia@elmoianes.net>

CAMPIONS DEL MÓN

M'agradaria de fer esment, des de les pàgines de LA TOSCA, de dues persones de la nostra vila que han aconseguit una important rellevància: en

Ramón Forcada, cap de mecànics del campió del món de motociclisme GP 2010, Jorge Lorenzo, i en Jaume Morales, campió del món de ciclisme adaptat 2010, amb el seu company David Blanco, en el campionat cèlebre al Canadà.

D'en Ramón Forcada podria explicar-ne moltes coses, perquè vaig compartir amb ell moltes estones de la meua joventut. És una persona vital i enormement traçada. Encara recordo una vegada que vàrem correr les 24 Hores de Moià, que de tres motos en vàrem fer una i no es va moure ni un cargol. No deixa de sorprendre'm quan el veig per televisió, les seves explicacions i el seu castellà quasi perfecte. Els qui hem compartit coses amb ell sabem de les seves qualitats com a mecànic i com a persona.

També voldria fer esment de la tasca d'en David Gutiérrez, que va ser mecànic del campió del món l'americà Nicky Hayden i que actualment forma part de l'equip de l'italià Andrea Dovizioso.

Ramon Forcada (a primer terme)
amb J. Lorenzo

El podi del campionat mundial de ciclisme adaptat celebrat enguany al Canadà.
Els dos ciclistes del mig són Morales (a l'esquerra) i Blanco (a la dreta)

Pel que fa a Jaume Morales, és el primer moianès a aconseguir una medalla d'or a nivell mundial. Ja l'any 2008 va guanyar la medalla de bronze en curses a contrarellotge individual. L'any següent en guanyà dues de plata: en la modalitat de contrarellotge i en la de linla. Com a regidor municipal d'Esports, vull destacar la tasca de la família Morales en l'es-

port moianès. A més d'en Jaume, en Gerard Morales és un excel·lent tenista, i en Guillermo, promotor de l'atletisme a la nostra poblado durant molts anys.

A tots, l'enhorabona i l'agraïment per l'honor que presten a la vila moianesa.

Joan SOLER I PADRISA
Regidor d'Esports
de PAjuntament de Moia

Odontologia conservadora i estètica
Endodòncia i pròtesis
Odontopediatria
Ortodòncia
Cirurgia
Implants i periodòncia
Blanquejaments

Visites diàries

CLÍNICA DENTAL ANFRUNS

Dr. Lluís M. Anfruns i Serra / Metge - Estomatòleg
Av. de la Vila, 3-5 - 08180 Moia - Tel. 93 820 81 28

EL MOIANES FA CENT ANYS SEGONS «EL PLA DE BAGES» DESEMBRE DE 1910

12 de desembre de 1910

Moya

Estraordinaria solemnitat ha revestit la diada de la Puríssima: les Filles de Maria s'han Huit de allò mes. En la vigília gran repic de campanes al mitj dia y vespre. En el dia de la festa, a dos quarts de vuyt del matí, concorreguda Comunió general ab sentida plática pel P. Amantó, del I. C. de M., de la residència de Vich; durant la missa y distribució del Pá angelical, l'organista Rnt. Busquets, ab son simpatie coro, dexá fruir variaís motets. A les nou ofici solemne. A la tarde vespres, rosari, novena, florit sermó pel citât orador, ordenada y Huida professò que, ab nostra orquesta, seguí els carrers principáis de la vila.

Les Filles de Maria, fent un cor esforços y ab la may desmentida generositat deis arrendatarís de la "Elèctro-Moyanesa" senyors Josep Boíxó y Fili, se logra adornar nostre artístic y sever altar major ab una ben combinada iluminació eléctrica. Unes trescentes bombetes eléctriques de diversos colors, formant línies, ondes y alguns emblèmes, donaven un agradivol cop de vista; y al contemplar la Verge Pura rodejada de tanta Hum, produia l'efecte d'una véritable visió celestial. Mil mercès merexen la Junta y demès Filles de Maria pel inusitat esplendor que saben donar a ses testes; com també ais senyors Buixó pel seu desinterés y gust artístic.

— Havèm tingut dos nits de una bona pluja; els nostres sembrats presenten excellent aspecte; la temperatura se va refredant de allò mes.

— La companyia de soldats que esperavem se va quedar a Castelltersol; de Moya se senten perfectament les descargues que donen tots els dies.

23 de desembre de 1910

L'Homenatge a n'en Prat de la Riba: l'acte de la Joventut Nacionalista de Barcelona

Avuy divendres, a dos quarts de deu del vespre, tindrà Hoc en el saló d'actes de la Lliga Regionalista la sessió académica que la Joventut Nacionalista dedica al senyor Prat de la Riba, ab motiu de la entrega de l'eczemplar de sa obra «La Nacionalitat Catalana», que rica y curiosament relligat li dedica la comissió de l'homenatge en son honor.

L'acte, que presidirà Pilustre senador per Barcelona don Raymon d'Abadal, promet ésser lluidíssim y revestir excepcional importancia, tant pels notables discursos que, glossant la personalitat del senyor Prat, hi llegirán els senyors Puig y Cadafalch, Bofill y Matas y el president de la Joventut senyor Tallada, com per lo nombrós y selecte de l'auditori; essent molts els senadors, diputats a Corts y provincials, regidors, representants d'entitats y demès persones de representació que han anunciat llur assistència (1).

Ais representants de les entitats adherides a l'homenatge que assistixin a la festa, se'ls prega procurin la major puntualitat, acudint al local de la Lliga Regionalista un poc avans de l'hora senyalada pera comensar l'acte.

A la secretaria de l'homenatge, instal·lada en el local de la revista «La Catalunya» (Fernando, 57, entressol, segona), ha comensat ja 'l repartiment d'eczemplars de la nova edició de «La Nacionalitat Catalana» als senyors subscriptors de l'homenatge. Els presidents de societats y directors de periòdics que obren subscripció, deurán fer passar a recollir els eczemplars que 'ls corresponguin o indicar el medi y forma com desitjin se 'ls fassi l'enviu deis metexos.

Els centres catalanistes y llibreters que desitjin adquirir eczemplars pera la venda o propaganda, deurán dirigir llurs demandes a la secretaria de la comissió.

29 de desembre de 1910

Llista de jurats

Pels dies 21 y 24 de mars de 1911, han sigut senyalades les vistes de cau-

ses instruides en el Jutjat de Manresa y en les quals actuarán de jurats els senyors següents:

CAPS DE FAMILIA

[...]

Moya: D. Josep Claverla y Ventura y don Josep Picañol y Freixanet.

[...]

CAPACITAIS

[...]

Calders: D. Narcís Planell y Comabruna [Le. Comalrena].

Transcripció i notes: Jaume CLARA i ARISA

(1) L'advocat i propietari Ramón d'Abadal i Caldero (1862-1945), l'arquitecte Josep Puig i Cadafalch (1867-1956), el poeta Jaume Bofill i Mates (1878-1933) i l'economista Josep Maria Tallada i Paulí (1884-1946) tingueren un paper rellevant al costat de l'obra de govern d'Enric Prat de la Riba.

Escorxador Comarcal del Moianès

Zona Industrial
Avda. del Prat, s/n
08180 MOIÀ

Tel. / Fax 93 820 80 84
Mòbil 608 44 21 87
Partic. 93 830 09 20

EL MEU PRIMER NADAL A MOIA

Quan vaig conèixer Moia i el col·legi de les Carmelites, jo tenia onze anys. Vaig complir els dotze dos mesos després. Era, llavors, una nena tota bragos, carnes i ulls. Com que vaig venir a Moia per culpa d'una al·lèrgia, el metge va creure convenient que durant un any no em moguéssim dels 750 metres d'altitud i per això van venir els meus pares a passar el Nadal a Moia.

Quin fred que feia! Ningu no tenia calefacció. L'aire, tan pur sense cotxes, sense fums, tallava com un ganivet acabat d'esmolat. El dia de Nadal va fer un dia tipic de Moia a l'hivern. El termòmetre marcava més avall de cinc sota zero, però el sol era brillant, i el cel, blau. Sota les teulades penjaven caramells de glac.

Els meus pares van admirar cada racó del poble, que trobaven molt bonic, amb molt caràcter. Varen fer moltes fotografies i jo gaudia acompanyant-los pels meus llocs preferits.

Varen hostatjar-se a La Masia. No, no era La Masia que recentment portaven en Jordi Pía i la Montserrat Coma, de la qual tinc tan bons records (sobretot, de l'escudella i carn d'olla i del vi blanc que posaven a taula: jo, que no sole beure vi, d'aquell sí que en bevia). Parlo de molts anys. Llavors els propietaris eren el matrimoni Jubany, que també ens varen acollir molt bé. Hi havia, al menjador, una llar de foc molt gran. Vàrem passar bones estones davant aquella llar.

El col·legi era buit de pensionistes i d'estudiants. Era una mica trist. Les monges, en veure'm tan sola, estaven molt per mi. La germana Cecília, que era la meva professora de labors, em va voler ensenyar nádales de la seva terra, i quan va veure que les aprenia de seguida i que m'agradava cantar (a casa sempre cantàvem), va proposar, per entretenir-me, de cantar a la petita església del col·legi quan els meus pares vinguessin i

els ensenyéssim tot el convent. Seria una sorpresa, i així vàrem fer-ho. La meua veueta de dotze anys acabats de fer va sonar juntament amb la de la germana Cecília. El petit auditori escoltava complagut. L'església buida era una caixa de ressonància:

*Montes, valles y oteros,
en tiempo breve,
con su túnica cubre
la blanca nieve.
Y en su lecho más blanco
que piel de armiño
reclinado entre pajas
duerme mi niño...
Duérmete, cielo, (bis)
duerme, que yo te canto,
que yo te velo...*

Quina cançó més bonica! Han passat molts anys, però la meua filla canta aquesta náda cada any, acompanyada amb la guitarra. Ja és una tradició de casa nostra. Cada Nadal cantem la cançó de la germana Cecília.

Sí que va ser una sorpresa. Però vet aquí que el meu pare, que li costava molt poc de posar-se a cantar, va entonar «El cant dels ocells», i després «El noi de la mare», i després «La Mare de Déu quan era xiqueta». La meua professora, en escoltar-lo, no se'n sabia avenir. I les altres monges, a poc a poc, varen treure el cap des del cor per saber de qui era aquella veu tan potent i formosa.

El dia vint-i-cinc, després de dinar, vàrem anar a veure els Pastorets. Tothom coneixia els actors, tots gent de Moia, que, per cert, eren uns artistes. La meua mare, que era molt observadora, estava pendent de tot i, quan va veure que les dones duïen un braseret amb nanses al teatre, per escalfar-se els peus, es va quedar sorpresa i ho va trobar tan adient que sempre que parlava de Moia ho explicava.

La representació va ser veritablement ¡millorable. Els meus pares, a qui agra-

dava molt el teatre, delen que no semblaven pas aficionáis; que tenien enginy i gràcia. I vet aquí que va arribar un moment (em sembla que era quan el dimoni gros reunia tots els seus subordináis per declarar la guerra al Portal de Betlem) en qué un dels dimonis que estava en primer terme de l'escenari no portava la cua com els altres. Es veu que, durant l'entreacte, aquella cua, que era considerable, li feia nosa, i ho va solucionar fent-la passar per entremig de les cames i apuntant-la a la panxa amb una àguila de cap. En sortir a l'escenari no se'n va recordar. Des de dintre les bambalines es vela una mà que estirava la cua per desenganxar-la, però el dimoni no se'n adonava. Fins que, al final, ràpidament, en una dècima de segon, l'aguilla de cap va desaparèixer i la formosa cua va flotar darrere seu amb tota la seva esplendor, tal com corresponia. No tot hom se n'havia adonat, però la meua mare, que, com he dit, era molt observa-

dora, amb un cop de colze va fer que jo també me n'adonés. Ens vàrem enriolar molt i el meu pare ens va renyar. Després vàrem explicar-li l'anècdota, i també ell va riure molt. Sempre que tornem a veure els Pastorets havem d'explicar aquesta facècia.

Però que bonic havia estat l'espectacle! Com vàrem gaudir amb en Lluquet i en Rovello! Que bonica l'escena de l'Anunciació, tan ben escenificada, amb l'Ave Maria de Schubert com a fons musical! I quan l'àngel Gabriel feia abaixar el cap a Satanás, i l'apoteosi final del naixement de l'infant Jesús...

He fet aquest escrit d'una tirada i he tornat a reviure aquells dies. M'ha semblat sentir el riure de la meua mare i les nádales que el meu pare va cantar. Ha estat com un somni. Un somni que m'ha posat llàgrimes als ulls. Un somni de Nadal.

Maria Teresa CALVET

L'ESPLAI

Heus ací les activitats de l'Associació de Gent Gran de Moia (l'Espai), que extraïem del butlletí num. 167 (octubre 2010).

Diumenge dia 3 d'octubre a les sis de la tarda, escenificació de la comedia *La senyora Florentina i el seu amor Homer*, de Mercè Rodoreda, per l'Associació de Dones de Caldes de Montbui.

Diumenge dia 10 del mateix mes i a la mateixa hora, ball amb Josep Maria d'Avinyó.

Dimarts dia 12, festa de la Mare de Déu del Pilar, excursió a Saragossa.

Diumenge dia 17, a les sis de la tarda, escenificació de la comedia *Diner negre*, de Ray Cooney, pel grup de teatre Atlántida, de Folgueroles.

Diumenge dia 14, a les sis de la tarda, ball de castanyada, amb Raimon Russell.

Dimarts dia 26, excursió a l'Empordà. A País, ruta amb el trenet anomenat «El xiulet de País» per diversos pobles empordanesos. Dinar de bufet lliure.

Diumenge dia 31, a les sis de la tarda, projecció de la pel·lícula *The queen*.

LA GRAN BELLESA D'UN TEMPLE

justament la visita del Sant Pare a I Barcelona per a la dedicació del temple expiatori de la Sagrada Família, el dia 7 de novembre, ha coincidit amb la celebració de la missa a Rodors, que es fa un cop l'any, després de Tots Sants, i d'aquí ve que comenci parlant d'aquest Hoc petit però, per a mi, entranyable.

Pel maig de 1912 el bisbe Torras i Bages va fer la visita pastoral a Rodors i, tal com es feia en aquell temps, el transport es féu a cavali d'una mula. En el cas de què parlem, el meu pare, que tenia vint-i-set anys, va ser l'encarregat de fer el transport de Rodors a Moià.

Una anècdota del bisbe Torras i Bages és que, en una parroquia, el feligrés que havia de fer aquest trasllat estava malalt i el mosso que hagué de fer la suplència era d'un parlar una mica groller. És clar, varen advertir-lo que, si havia de parlar amb el bisbe, no digués segons què i que calia dir «il·lustríssim senyor» abans de començar. Però resulta que, quan baixaven pel carni de ferradura, de fort desnivell, el mosso diu: «Il·lustríssim senyor, agafi's fort perquè no es foti de morros.»

Torras i Bages era contemporani de Gaudí, que és de qui ara farem esment, comptant que tots dos son en carni dels altars per ser persones curulles de virtuts i enamorades del bé.

El temple de la Sagrada Família, com tots sabem, és immens, producte d'un geni, obra única al món, orgull del poble català, que mostra l'harmonia de ciència i fe, amb art i bellesa de dalt a baix, per dins i per fora. Gaudí va concebre l'evangelí en imatges a través d'aquest monument.

La nova basílica barcelonina a primera vista sembla impossible, comptant que encara falta molt per fer. A hores d'ara ja han passat part de tres centúries en la seva construcció. Per sort, els avenços tècnics han afavorit moltíssim l'avanç de les obres en els darrers temps.

Pensem per un moment quants milers de persones hi han treballat i que entre tant han passat sis generacions. El miracle de Gaudí és haver concebut i posat en marxa una obra genial i doctrinalment més avançada que l'Església del seu temps.

Gràcies als moderns mitjans de comunicació, han pogut veure la cerimònia de dedicació uns 150 milions de persones. El solemne acte, presidit pel Sant Pare, ha fet que per un dia Barcelona fos la capital del món cristià. Humilment sento el goig de ser creient. Que la nostra fe sigui de pedra picada com el temple.

Joan ROCA

**CLÍNICA
PODOLÒGICA
MOIÀ**

Dr. Carme Mendoza Sacra
Nº Col. Podologia 1.113 / Nº Col. Infermeria 34.996

TRACTAMENTS DE PODOLOGIA I INFERMERIA

Plaça Colom, 4, 2n, 2a
Tel. 93 820 9155 - 08180 MOIÀ

CAMINADES PEL MOIANÈS

Continuant el cicle de caminades curtes per diferents llocs del Moianès, que organitza Rivendei, el diumenge dia 14 de novembre es va fer la cinquanta-dosena caminada. Sortirem a dos quarts de nou del matí des de la plaça de Catalunya (o dels ànecs) de Moià, en cotxes particulars, per anar fins a Castellcir. A la plaça de l'Era ens retrobarem tots els caminaires, uns cinquanta, per emprendre una nova excursió pels camins del Moianès. Feia un dia dar i net i una mica frese.

De la plaça de l'Era vam anar pel carrer de Sant Andreu a trobar l'avinguda de Santa Coloma i girar a la dreta cap al carrer Llevant i després a l'esquerra pel carrer Matagalls fins a trobar el carrer de la Roca. Allí vam girar a la dreta i segui-

rem per un corriol que, tot vorejant una tanca metàl·lica, ens faria desembocar al carni de la Roca. Girant a la dreta per aquest carni vam anar a passar pel costat de la casa del mateix nom, que deixàrem a la nostra esquerra. Llavors continuàrem per un carni pie d'herbei fins a la font de la Roca.

D'alia, girant a la nostra esquerra, vam travessar un petit torrent i per un corriol ombrívol anàrem baixant fins a trobar el torrent d'Esplugues. Travessant-lo, vam seguir carni en direcció llevant tot planejant i girant, continuant per un corriol que ens va fer passar per sobre de pins tombats de les nevades passades fins a arribar a una clariana. Allí vam prosseguir per un altre corriol, girant a la dreta en direcció sud-est, per anar a veure les

Els caminaires sota el castell de la Popa

runes del turó de Vilacfs. Aleshores recullàrem per un altre corriol, en direcció nord-est i també esquivant pins tombats, per anar baixant a trobar el tancat de Ca l'Antoja i el carni que ens faria passar pel pas de la Tuna i pel costat de l'enrunada casa de la Tuna en direcció al pas de la Casanova i arribar a la poua del Cavalier.

En aquest carni s'hi troben unes portes metàl·liques que s'han d'anar obrint i tançant; és el que queda d'una manera de fer que volia privar el pas a tothom sense respectar els drets de pas. Per altra banda, tota la part de bosc que hem anat passant és deixada amb molts pins caiguts que ningú no s'ha preocupat de treure ni d'aprofitar. És combustible sec de fa temps que priva el pas i afavoreix el creixement de bardissars i fanaleres.

Després de passar la tanca de la poua del Cavalier, vam continuar, ja entrant a la bonica Sauva Negra, caminant per una catifa de fulles de faig força espessa. Següem pujant suaument fins a trobar, a la nostra dreta, un corriol que ens faria arribar a la font de Sauva Negra. Allà vam esmorzar i ens varen explicar la llegenda del pou del cavalier.

Tot seguit vam continuar carni cap a la Casanova del Castell i, passant pel costat de la casa, que deixàrem a la nostra esquerra, continuàrem baixant i planejant cap al castell de la Popa, que teniem al davant mirant cap al sud-est. Arribats al peu del castell ens varen fer una foto del grup i férem una visita ràpida a les restes del castell.

Després vam emprendre el corriol que ens faria baixar flns a prop de la Torrassa, per seguir ja per carni ample i anar cap a Ca l'Antoja. Deixant la casa a la nostra esquerra, seguirem fins al trencant de la masia per girar a l'esquerra a fi d'anar fins a l'antiga parròquia de Sant Andreu de Castellar. La visitàrem, seguint les explicacions de la Sra. Teresa Capdevila, que en fa el guiatge.

Vist Sant Andreu vam emprendre el carni tot de pujada fins a arribar a Castellcir a l'aparcament que hi ha davant l'escola. Allà mateix ens vam acomiadar fins a la pròxima excursió, que ja veurem per on ens portare.

Sebastià PADRISA

PARLANT AMB UN TAXISTA

Fapocs dies vaig agafar un taxi a Barcelona. Gairebé sempre, els taxistes porten la ràdio engegada i escolten una emissora castellana. Arribes al Hoc, pagues i ja et trobes al carrer, sense haver dit ni una paraula! En canvi, aquest no; tot al contrari: em va explicar que els taxistes són com els psicòlegs, que els agrada escoltar els clients, saber d'on són i, si van a l'aeroport, saber a

quin Hoc es dirigeixen. Vaig pensar que tenia tota la raó. La nostra conversa va ser aquesta:

—Vostè és d'aquí? —em va preguntar.

—No, no; jo sóc de Moia. Ho coneixes?

—I tant! Hi he passat moltíssimes vegades. El diumenge m'agrada fer car-

Paratge de la boca sud de les Coves del Toll

retera amb moto, correr, correr, lluny, ben lluny, fer quilòmetres. La carretera de Vic a Manresa i de Manresa a Vic l'he feta molts cops.

—Mira, un dels meus fills diu que el que li fa més por per la carretera són els motoristes, perquè corren massa.

—Digui-li que jo sóc un d'aquests. Avui ja n'he vist un per terra, aquí a Barcelona. Cada dia és igual.

—I, circulant per la carretera de Manresa a Vic, no t'has parat mai a veure les Coves del Toll? Hi passes sempre pel davant. No te les perdis! Hi arribaràs amb moto fins allà mateix —li vaig indicar el lloc i no em va pas dir que no—. Aquestes coves, a més de ser molt boniques, estan il·luminades per dins i hi passa aigua; sempre hi ha guies que te les ensenyaran, sobretot els dies festius. L'entorn és preciós, net i ben cuidat; hi ha fonts, banyes per a seure, unes barraquetes

fêtes amb molt de gust, herbes boscanes amb el nom de cada una, cascades d'aigua, un pont, arbres a desdir, baranes de fusta per a no caure en precipicis i un bon aparcament per a cotxes i autocars. I també per a motos! Són molt visitades.

Com que m'escoltava, jo anava dient:

—Si, a més a més, vols conèixer Moià, fes una passejada pel pare, vés fins al mirador de la Creu, visita el Museu Rafel de Casanova, el nucli antic, el campanar... i, si t'agrada caminar, pots anar cap a la vall de Marta i arribaràs a la Tosca; allà podràs veure la bonica cascada del Molí d'en Brotons.

Segur que no veuré mai més aquest taxista, perquè, a Barcelona, n'hi ha tants! Però jo ja vaig estar contenta d'haver-li explicat coses boniques que tenim al Moianès.

D. FONTS

VIATGE IMAGINARI PELS COGNOMS DEL POBLE, FAMILIARS I AMICS

Surtode bon matí a descobrir llocs fins ara desconeguts per a mi.

Aviat el SOL començarà d'acompanyar-me. L'excursió sera llarga i cal que hi posi ganes i aire. Deixo les ultimes G4S/4S del poblé i travesso un PLA que acaba en un PRAT molt extens. Aquí faig una parada per gaudir, en aquesta hora primera, de la vista que m'ofereix: a primer terme, mes CAMPS i unes petites CANALS mes al fons. És bonic de debò!

Continuo a pas BONET. Travesso el vessant BACH, uns vells PONS i, al final d'unes PLANAS força grans, passo pel davant del primer MAS: espero veure'n mes al llarg del dia. Aquest és antic i està molt ben conservat. Devia formar part d'uns MOLINS de l'època, ja que a la vora hi ha unes BASSAS i un POU antic i unes MOLAS molt gastades. Aquí el terreny és molt PADRÓS, un autèntic TARTER flanquejat de GARRIGA.

Agafant un CAMÍ vorejant la CODINA, vaig deixant enrere el PLADEVALL i enfilo unes COMELLAS fins al cap d'un altre SERRAT. Faig la segona parada i quedo admirat del que se m'ofereix. Des d'on sóc, veig un PETIT poblat a peu de SINGLA. Les CASELLAS, totes d'una sola planta; mes que habitatges, semblen OBRADORS: la porta, gran, vidrada, i tota una SALA per a la feina artesana, amb homes que entren i surten amb eines a les MANS.

A fora, em sembla veure i llegir uns rètols d'estil medieval amb el nom de l'ofici de cadascun d'ells. M'arriben els sons de les feines: están treballant en el seu art. Tot un carrer LLONCH dedicat a uns artesans i en aquest Hoc, no m'ho

pue perdre! Ara i aquí on sóc, sembla que el temps reculi. Tôt son petits tallers de bons MESTRES: un FUSTER, un OLLER i al costat un CALDERER. No hi falta el TEIXIDOR, el MERCADER, també hi ha un SASTRE, un bon SABATER i algún FERRER enfeinat.

Quedo admirat! No pensava pas trobar tanta vida en aquest indret! M'hi passaria hores, pero m'empeny la curiositat de descobrir mes détails. Al fons, hi veig una gran BARNEDA, una mica apartada. Segur que és un BOSCH ben espès. Cap allà m'encamino i no és tan planer com pensava. He de travessar un COLL, uns magres TORRENTS i mes endavant una petita RIEROLA a tocar d'uns PLANS.

Quan hi arribo, sembla que em trobi en un Hoc magic: una COMA bonica i amable. Hi ha una espessor d'arbustos i plantes molt gran i sembla difícil que puguin arrelar bé tan junts. Destaquen les OLIVERAS de bon CAPELL, el ROURA que ben a la vora té VALSINA, una NOGUERA, els HOMS i la MORERA. Tampoc no hi falten ufanoses FIGUERAS. M'admira un vell SAUQUÉ de troncs COTS i molta MATA de BRUCH vora els BUSQUETS. Les espléndides CAÑAS tan altes i esveltes, a prop de la RIERA, no amaguen les FALGUERAS i el BOIX de MATARRODONA que tant s'estén per tota la SERRA.

He de seguir el camí. Abans de fer-ho, m'assec al pedrís que voreja la QUINTANA i obro la motxilla. Un bon mos i un trago se'm posaran bé. Noto que em ve una son tan dolça que em rendeixo. Mentre m'adormo, de mes

amunt de les *FEIXAS* em vénen els refillets dels ocells. He conegut el cant del *ROSIÑOL*, el del *PASSARELL* i el de *YORIOL*. Sento... sera una *GRALLA*! I de fons, el parrupeig d'un colom que ha deixat el *COLOMER*.

Llavors s'hi ha afegit una dolca remor d'aigua. El raig d'una *FONT* sempre alegra les caminades, i més si és *CUBERTA* d'heura. La mare de la font es converteix en *FONTS* abundoses, amb unes bones *CANELLAS* que semblen no poder haver l'aigua que en surf. Tota deu es transforma en *RIU*: ho farà lluny i *COSTA* avall, fins a arribar a *VILLA* de la *RIBA*. Resto immòbil mentre la música de l'aigua em gronxa.

Llavors... he obert els ulls! Quin somni! Sembla que ho hagi palpât! I el rellotge ha avançât tan poc! M'estiro, unes flexions i *SANT* tornem-hi! M'han dit que aquests *CODINACHS* són plens de *CASTELLS*, però fa estona que camino i no se'n veu cap. Si que alla a sota el *PUJOL* sembla que s'hi endevina la part d'una *TORRA* i les restes d'una antiga *PADRISA*; acostant-m'hi, veig que les restes s'amplien pel *SOLER*, amb una antiga *VILA* voltada de *COROMINAS*. Devia ser un Hoc d'una certa importància, perquè hi compto dues *IGLESIAS* i la mortalla d'una gran *CASANOVA*. La primera església, per dintre, ha esdevingut tot un herbei i a la segona m'hi he quedat observant amb detall: queden dues parets de grans *PEDRALS*, amb diverses capelletes de *SANS*. No hi ha cap imatge, però m'entretinc a desxifrar unes Hètres escrites entre els *TRENCHS* del *MUR*. Potser són patrons del Hoc? *SANCLIMENT*, *SANMARTÍ*, *SANTAMARIA*, *SANTAEUGÈNIA*, *SANTACREU*, *SANSALVADOR*, *SANTPERA*... La vida que s'hi devia haver mogut, per aquí, quantes celebracions! Penso en el *ROMEU* que hi feia visita i pregaria any rere any.

Dono un volt pel *SOLÀ* i endevino l'antiga *HORTA*, amb vells *ORRIOLS* desfets

i els fruiterars que són davant d'un enfilât *MONTSECH*. Quatre branques d'alguna velia *PARERA* ben *FORCADA*, algún *PRESSEGUER*, un *FREIXA* i d'altres arbres que no sé conèixer. Al fons una *FONTSECA* i les *CREUS* del *CARNÉ*, de record una mica *AMARGANT*, i allà al *CAPDEVILA* s'intueix el lloc réservât a les *VIÑAS*, entre uns *CLAPERS*. Qui sap si el vi d'aquests *VIÑALS* era de *RENOM*?

Em crida l'atenció un *ESPARÓ* de *ROCA* molt grossa que a sota forma unes *BALMES*. El lloc és molt especial, i els forats de la roca em recorden antiquíssimes *LLOVERAS* o bé el refugi d'algun *GUINART*. Després degueren ser *CLUSELLA* de *PASTOR* o improvisât *ALBERCH* per al *PAGES*.

Em sembla que ha arribat l'hora de tornar a casa. El sol ja fa les pampallugues del capvespre i es vol amagar darrere el *GRAU* que pel *PORTET* s'enfila al *PUIG*. A mesura que m'acosto al poblé, trescant pel carni *RIBÉ*, sembla que torni a la realitat. Primer vaig acostant-me als vells *CASALS*, que ja de petit em cridaven l'atenció. Que acollidor que és sempre un *BARRI* amb la seva gran *CASACUBERTA*! No hi he entrât mai, però diuen els qui ho han vist que són autèntiques fortaleses pairáis de centúries enllà: cases de *MARQUÉS*, amb eos de *GUÀRDIA* i tot!

En un *CANTÓ* del gran *PORTELL*, hi ha el masover: *GROS*, *MORELL*, una mica panxut, *CALM* i bon *VILÀ*; sempre amb una halla sorneguera i de bon *LLUCH*; als llavis un brot de menta, els ulls emmurriats, cabell encara *ROS* i boca *GAROLERA*. Ens saludem i li mig explico el que avui m'ha passât: l'home té bon dia i em convida a entrar, mentre travessem les *HERAS*. Decididament tinc la sort de cara, perquè m'ensenya les sales, els dormitoris que ja no s'usen, els sostres d'amples *BIGAS*, la gran cuina de bon *COCH* amb rajóles de color *CLARET* i, a baix, els *GRANERS*, les *CORTS*, els *FORNS*, els *SELLÉS* i les

FARGAS que tant m'agraden. Quants servidors tenien els amos d'aquests petits imperis?

Allí on hi havia les *CUADRAS*, racó del *CABRÉ* i els *BAQUES*, el volum sencer d'un *BOU* és marcat a la pedra. M'ensenyava unes aus dissecades que són tan reals que em semblen *VIVES*. Al porxo, unes oques esplèndides picotegen la terra, engolint algun cargol *BOVER*. Fem un got amb vi del *VINYET* i xerrem una estona, davant del plat fantàstic de *CIRERA* que em posa al davant. Pel seu tarannà, em sembla que no serà pas l'última vegada que seré en aquestes *VALLS* de bons *TARRÉS*.

Es fa fosc i camí de casa em trobo cansat després de tantes *PUJADAS*:

penso que m'emporto moltes coses al cap per assimilar, no en sabia fer una *TRIA*. Després d'aquesta *CARRERA* de sensacions, amb tota *FRANQUESA*, arribo *GAY* i *ALEGRE*. Abans d'entrar a casa, encara m'assec a contemplar una estona la *CLARAVALL* que s'adorm a la llum del capvespre. Ja es veu la primera *ESTRELLA*. A prop meu, passa un rengle de formigues feineres que no s'aturen ni un moment...

Ha estat un viatge imaginari, però en cada cognom que he trobat pel camí m'he aturat uns moments a pensar en les persones que el porteu. Ho he passat bé!

Pilar BARRACHINA I CANELLAS

MENOPAUSA AMB QUALITAT DE VIDA CUIDANT LA NUTRICIÓ

Les femelles de la gran majoria d'animals tenen la capacitat de reproduir-se durant tota la seva vida. En l'espècie humana no és així: la dona perd la capacitat reproductiva molt abans d'envellir. La selecció natural ha aconseguit aquesta característica exclusiva que anomenem menopausa, la qual implica la manca d'ovulació i de menstruació a una edat en què queda molta vida per endavant.

Quins avantatges va poder tenir la menopausa per a l'evolució de l'espècie humana? Les hipòtesis suposen que els primers homínids van necessitar criar molts descendents per tal de poder-se perpetuar sobre una Terra en condicions ambientals desfavorables. La menopausa va tenir origen com a mecanisme evolutiu perquè les mares ajudessin les seves filles a tirar endavant els seus petits. Les dones que així invertiren la seva energia i temps van tenir, a llarg

termini, més descendents que les que pariren fills en una edat més avançada i no cuidaren els nens de les seves descendents.

Transició perimenopàusica

Al llarg de l'edat fèrtil d'una dona, els ovaris produeixen hormones i un òvul (generalment) en cada cicle menstrual. Si aquest es fecunda donarà origen a un embrió. En aquest període, el cervell i els ovaris mantenen una relació molt estreta i s'influencien de manera recíproca a través de diverses hormones. L'objectiu final d'aquesta sincronització és una ovulació periòdica i, si no hi ha embaràs, una menstruació a intervals regulars.

Al voltant dels 50 anys arriba un moment en què es para definitivament la funció ovàrica i desapareix la menstruació. És aquest moment el que es defineix com a menopausa. La data concre-

ta en què es produeix és difícil de determinar: només es podrà establir a posteriori, quan hagin passat 12 mesos de l'última menstruació.

La perimenopausa o climateri comprèn un període entre 2-8 anys abans i un any després de l'última regla. Aquesta etapa es caracteritza per una pèrdua progressiva de la comunicació entre l'ovari i el cervell, que es materialitza amb ovulacions, producció hormonal i menstruacions poc previsibles i irregulars.

Abans de la menopausa l'ovari produeix dos tipus d'hormones femenines: estrogens i progesterona. Després de la menopausa canvia l'origen de fabricació d'estrògens; ara la major part prové de l'activitat del teixit adipós (o teixit gras). Aquest fet, que semblaria un avantatge per a les dones obesas, en realitat no ho és: quan hi ha estrogens en elevada quantitat i de forma contínua, l'endometri o capa interna de l'úter creix i hi ha perill que es vagi transformant en cancerós. Si durant l'edat fèrtil la progesterona contrarestava l'efecte dels estrogens sobre l'endometri, en la menopausa aquest efecte desapareix.

En els darrers anys ha augmentat considerablement la longevitat, però l'edat de la menopausa s'ha mantingut estable al voltant dels 45-51 anys. Una dona de finals del segle XIX tenia una esperança de vida que amb prou feines passava els 50 anys. En l'actualitat, les dones dels països desenvolupats tenen una esperança de vida de més de 80 anys. Això comporta que el temps que una dona pot viure després de la menopausa supera els 30 anys, equivalent a un terç de la seva vida.

La dona ha aconseguit de viure més anys i, evidentment, aspira també a viure millor. Però en la menopausa es produeixen una sèrie de canvis físics, uns deguts a la pèrdua de la funció ovàrica i altres a l'envelliment, que repercuteixen en el seu estat de salut i qualitat de vida.

Síntomes menopàusics

Amb la menopausa disminueixen els estrogens i una de les primeres conseqüències és l'aparició de sufocacions, que generalment van acompanyades de suors i palpitations. Les sufocacions es donen amb més freqüència a la nit i poden alterar el son. És per aquest motiu que moltes dones tenen símptomes relacionats amb la falta de son, com cansament, irritabilitat, dificultat per a concentrar-se i canvis d'humor. Altres conseqüències directes de la pèrdua d'estrògens són la sequedat vaginal i les molèsties uterines, com dolor i infeccions i fins i tot desmotivació sexual.

Deteriorament de la salut

A partir dels 55-60 anys es produeixen una sèrie de canvis en el funcionament i la composició corporal en què intervenen, en proporció variable, tant la falta d'estrògens com l'edat. Amb la menopausa la dona pateix amb més freqüència problemes com l'osteoporosi, malalties cardiovasculars i cerebrovasculars (ACV), demència, càncer d'intestí gruixut (còlon), obesitat abdominal i malalties relacionades (diabets, hipertensió arterial...).

Canvis en l'entorn sociocultural

La menopausa coincideix amb altres esdeveniments importants de la vida de la dona: els fills s'independitzen, es produeixen canvis en la seva imatge corporal... Totes aquestes circumstàncies, sumades als símptomes menopàusics, són responsables de la inestabilitat emocional que pateixen moltes dones a partir dels 50 anys.

Cap d'aquests canvis no s'ha de considerar una malaltia, sinó una etapa en la vida de la dona que necessita un nou punt de vista sociocultural. Amb la suficient informació, i desenvolupant o descobrint capacitats, la tristesa i els seus símptomes es poden minimitzar.

Tractament hormonal substitutiu (THS) en la menopausa

És el tractament que es basa en l'administració d'hormones pròpies de l'ovari que abans produïa i en un moment donat ha deixat de produir. El THS intenta, per una banda, controlar els símptomes menopàusics i, per l'altra, frenar el deteriorament de la salut associat a l'etapa post-menopàusica.

La millor solució per a controlar les sufocacions, la sequedat vaginal i les infeccions urinàries és l'administració d'estrògens. El problema de l'administració aïllada d'estrògens (sense progesterona) és que augmenta la probabilitat de patir càncer d'endometri. Per a evitar-ho, el THS ha de combinar estrogens amb progesterona. L'única excepció al tractament combinat són les dones a les quals, per algun motiu, se'ls ha extirpat l'úter i, per tant, manquen d'endometri.

Per a les dones amb símptomes menopàusics, els avantatges del THS a curt termini (els 5 primers anys) superen els inconvenients. Però a partir del cinquè any els riscos del THS superen els beneficis. Els resultats dels grans estudis científics (WHI i HERS) apunten que l'únic avantatge del THS a llarg termini és la prevenció de l'osteoporosi i les fractures que es produeixen per aquesta.

A partir del cinquè any de tractament amb estrogens s'afavoreix l'aparició de coàguls sanguinis a les cames o pulmó (tromboembolisme); a partir del primer any de tractament combinat d'estrògens i progestagens (derivats de la progesterona) creix el risc de malalties cerebrovasculars (infarts cerebrals) i cardiovasculars (angina de pit i infart de miocardi). A més, a partir del cinquè any de tractament combinat d'estrògens i progestagens augmenta el risc de càncer de mama.

Les principals causes que impulsen la dona amb menopausa a buscar tractament són els símptomes com les sufocacions, la pèrdua de fermesa de la pell o

l'osteoporosi. Tot i que la substitució hormonal és molt efectiva en aquestes tres àrees, ja hem vist que no està exempta de riscos. Per això moltes dones busquen alternatives al THS. Aquestes opcions no són excloents, sinó que es complementen entre elles i inclouen una dieta adaptada a les necessitats concretes d'aquesta etapa de la vida, l'adopció d'uns nous hàbits de vida més saludables i el consum d'isoflavones de soja.

Alternatives per a prevenir i tractar l'osteoporosi

Un dels components essencials dels ossos és el calci. Els seus nivells en l'organisme es mantenen constants gràcies a l'aport d'aquest que contenen els aliments de la dieta. La quantitat de calci necessària per a mantenir uns ossos resistents es calcula en uns 1.500 mg/dia.

Per a arribar a aquesta quantitat de calci és necessari consumir una dieta rica en làctics i, en la majoria de casos, aliments enriquits o fortificats amb calci, suplement de calci (comprimits o sobres).

La vitamina D afavoreix l'absorció de calci de la dieta i ajuda a dipositar-lo als ossos. Per això la vitamina D és tan important com el calci per a mantenir la força dels ossos.

Els ossos s'enforteixen amb el seu propi ús, mentre que la inactivitat augmenta la pèrdua de calci. L'exercici en gravetat (fora de l'aigua), realitzat almenys durant 20 minuts al dia, disminueix la pèrdua de calci dels ossos.

Certes medicacions (sota prescripció mèdica) poden prevenir o tractar l'osteoporosi en certes dones amb un risc elevat de fractures.

Alternatives de protecció cardiovascular

El fet de deixar de fumar és el canvi més transcendent que una dona pot fer per prevenir malalties cardiovasculars.

Per a regular el colesterol sanguini i prevenir les malalties cardiovasculars és fonamental tenir una dieta baixa en greixos saturats (baixa en greixos sòlids a temperatura ambient i greixos làctics) i equilibrada en àcids grassos omega-3 / omega-6. Si la dieta no és suficient, és convenient consultar el metge sobre la conveniència o no d'utilitzar medicacions que reduïxen el colesterol sanguini.

Isoflavones

Les isoflavones són substàncies presents principalment en la soja que, un cop ingerides i absorbides, exerceixen

en l'organisme un efecte similar als estrogens però sense els seus inconvenients. Les isoflavones poden disminuir els símptomes menopàusics, millorar els nivells de colesterol sanguini, reduir el risc cardiovascular i prevenir o millorar l'osteoporosi. Tot i que inicialment les isoflavones van despertar interès per la seva acció similar als estrogens, els seus efectes van encara més enllà, presentant també efectes antitumorals i antioxidants.

Vanesa CORNELLAS FERRER
(Assessora Nutricare,
vcornellas@hotmail.com)

PENSAMENTS CAÇATS AL VOL

Quan lloguis o compres un habitatge, serà bo que donis una mirada als veïns.

El silenci és la millor medicina per als cors.

Els mals que es callen queden sense consell; el dolor que s'amaga queda sense remei.

El silenci fins i tot esvera el dimoni gros.

El silenci sol ser moltes vegades la millor resposta.

Els cervells carregats de mandra són les oficines del dimoni.

Els rics somien l'any que ve; els pobres, el moment present.

Al qui has de convèncer no el facis plorar.

La gent que sap callar és considerada fàcilment assenyada.

Els valents i el bon vi no duren gaire.

Sebastià CODINA
(«Vacarisses», gener 2009)

CLINICA DENTAL

Dr. Marc Pujol Comajoan

ODONTOLOGIA GENERAL-URGÈNCIES
ORTODÒNCIA-IMPLANTS

Plaça Major, 10, 3r. 2a.

Tel. 93 830 06 98

08180 MOIÀ

LAURA SANZ

El dibuix que publiquem com a portada d'aquest número nadalenc de LA TOSCA és obra de Laura Sanz i Masdéu, nascuda a Barcelona l'any 1963, resident a Castellterçol i gestora d'un establiment a Moià. Bo i agraint-li la col·laboració, ens plau de reproduir breument el seu currículum.

Va començar els seus estudis de pintura a l'estudi Ramos Vicedo l'any 1992 i els reforçà uns quants anys després amb Jordi Andreu i Fresquet, amb qui descobrí el seu mitjà preferit: l'aquarel·la i l'acrílic. També ha cursat estudis de pintura sobre seda. Ha participat en diferents exposicions col·lectives a Barcelona (Sala Gaudí, Sala Roglan, Pati d'en Llimona), al Cercle Artístic de Manresa, a l'Agrupació d'Aquarel·listes de Catalunya i a Calders. També ha ofert diverses mostres individuals a Barcelona, Moià i Blanes. Va ser seleccionada en el Concurs de Pintura Contemporània de Calders (2008). És membre de l'Associació d'Aquarel·listes de Catalunya i del Cercle Artístic del Moianès. La seva obra es troba en distintes col·leccions particulars.

Per a més detalls, vegeu la pàgina web <www.acuarelaslaurasanz.com>.

Li desitgem una bona continuació del seu currículum.

NOVETATALPARC

Recentments'han col·locat, a la façana posterior de Cal Cristo, unes peces de majòlica, preparades per l'artista moianès (resident a Valls) Pere Soler i Vinyals, que contenen un sonet de Josefina Pons i Puigcorbé dedicat al parc municipal de Moià. Amb aquest motiu ens plau de reproduir la composició de la nostra poetessa.

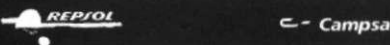
AL PARC FRANCESC VINAS

Mireu, són ells, els arbres centenaris
que ens parlen de noblesa i de lliçó
i, en lloc de ferir el món amb dards sectaris,
piquen de mans quan l'aire es fa cançó.

Quan brama la tempesta i el vent bufa,
s'acotxen els ocells al seu brancam,
i perdonen del cel la magarrufa
i el crit de guerra que ha fet néixer el llamp.

Sempre alts i forts gel ric trosset de terra,
són guariment, de mel la millor gerra.
Diuen: «Veni! Penseu en el demà,

beveu de la natura glops de vida,
feu créixer de la terra beneïda
la pau i el seny del nostre bell Moià.»

 GAS-OILS ROVIRA, S.L. CALEFACCIONS - INDÚSTRIES AGRÍCOLA	MOIÀ Avda. Zona Industrial, s/n Tel. 830.12.25 AVINYÓ Antoni Pont, s/n Tel. 838.72.78 CALDERS Crt. de Manresa Km 18,4
	

LA PLAÇA DEL P. SAGRERA

Pera entrar a l'Esplai havies de passar una petita aventura: cotxes estacionats que et barraven el pas i, quan plovia, la gosadia de saltar els innombrables bassals que deixaven el terra moll i relliscós. Tenint en compte que l'edifici és freqüentat per persones grans, era necessari fer-hi una remodelació. En un tros del carrer de Sant Josep van obrir-hi una gran rasa per al conducte del gas natural, per la qual cosa tenim una plaça del Pare Sagrera renovada.

Sentint opinions, com sempre, a alguns els agrada, a altres ja els estava bé com era. Enllosant el terra i amb la prohibició d'estacionament, quedava correcta, i els que més, la troben insegura per a la gent gran, ja que és plena d'escales, com les de l'església parroquial o les de la biblioteca, que es difuminen i no saps on poses els peus, amb el perill de caure. A l'edat dels qui freqüenten l'Esplai, una caiguda és tan perillosa com per a quedar-te tetraplègica. A més, té l'agreujant que tant el terra com les escales són d'un color que desorienta. En el petit trosset on no hi ha escales, els cotxes encara hi estacionen, de manera que crec que fóra convenient de posar-hi unes traves per a deixar el pas lliure.

En canvi, a l'entrada del parc hi ha unes escales com les que sempre hi havíem vist i hi han construït una còmoda rampa amb pendent suau per a cotxets i cadires de rodes i per als qui tenim por de passar per les escales.

La problemàtica dels pobles i ciutats són els cotxes que no saben on estacionar. Cada dia hi ha més automòbils i, encara que es construeixen pàrquings, el pagament és car i a vegades el conductor ha de donar voltes i més voltes per a deixar el cotxe en un lloc correcte.

A segons quina edat, la comoditat passa per damunt de la bellesa, la qual no és mirada amb els mateixos ulls per tothom. A mi una cosa pot semblar-me bonica i a un altre desastrosa. Per això és molt difícil d'aconterar tothom i comencen les discussions i opinions que no duen enlloc, perquè quan una cosa està construïda ja no queda altra solució que fer-la de nou, cosa que comportaria grans despeses i el resultat tampoc no agradaria a tothom.

La parròquia de la meua residència de Barcelona també té unes escales difuminades, però amb el bon encert d'haver-hi posat unes tires lluminoses que t'orienten i, al costat, una rampa per als qui no puguin o no vulguin passar per les escales.

A tot això, els nens i els joves no hi donen importància. Per a ells són menudències, perquè, amb la seva agilitat, una caiguda fins i tot pot ser graciosa. Però els qui som grans veiem el perill arreu i jo, avui, quan m'he parat a mirar les escales de la plaça del Pare Sagrera, no he vist l'estètica ni si ha quedat bonica; només hi he vist el perill.

Agustina CANTÓ

Les subscripcions ajuden

La Toxa

JORNADA SOBRE LES DANSES TRADICIONALS DEL MOIANÈS

El Moianès és una comarca que té en les seves danses tradicionals un element patrimonial de primer ordre, que no sempre és valorat en la seva justa mesura. La Dansa de Castellterçol, declarada d'interès nacional per la Generalitat de Catalunya, és sens dubte la peça més emblemàtica d'aquest corpus tradicional. Però el Ball de Gitanes i els Garrofins de Moià i el Ball del Ciri, present tant a Castellterçol com a Moià —documentats com a mínim des del segle XVIII—, també constitueixen components de gran riquesa d'aquest patrimoni immaterial. I no podem oblidar els balls de bastons, ben vius en l'actualitat a Santa Maria d'Oló i Moià i que, amb una dinàmica pròpia, són representantius de la vida cultural i lúdica del nostre país.

El Pollo davant de Can Carner amb el cartell de la jornada (fot. Elvira Permanyer)

Per tal de posar en relleu, conèixer i difondre les danses tradicionals moianesenques, l'Associació Cultural Modillanum els va dedicar el cicle d'activitats que organitza cada tardor. I enguany ho féu canviant el clàssic format de conferències setmanals pel d'una jornada, un format que afavoria l'intercanvi de coneixements i experiències. La jornada tingué lloc el dissabte 23 d'octubre i s'estructurà en tres grans blocs.

Jornada d'Estudi

En primer lloc, durant el matí tingué lloc a Can Carner una Jornada d'Estudi. Hi intervingueren especialistes i coneixedors del món de les danses tradicionals, com l'antropòloga Josefina Roma, a càrrec de la qual anà la conferència inaugural dedicada a l'anàlisi de les danses i la festa com a fenòmens de creació de la identitat col·lectiva i de relació amb el món sagrat, origen de totes aquestes manifestacions. A continuació vingueren les intervencions centrades sobre les danses del Moianès: la Dansa i el Ball del Ciri de Castellterçol, a càrrec de Ramon Vilar i Josep Crivillé; el Ball de Gitanes i els Garrofins moianesos, a càrrec de Glòria Ballús, i els balls de bastons del Moianès, a càrrec d'Àngel Vallverdú. Tots ells posaren, d'una manera o altra, en relleu els estudis i les investigacions fetes —ja sia en l'actualitat, ja des de fa més temps— sobre el folclor moianesenc i les seves relacions amb fenòmens semblants del nostre país (i àdhuc de l'estranger, com féu palès Vallverdú en parlar dels bastoners).

Per culminar la sessió matinal, s'organitzà una taula rodona sobre el present i el futur de les danses del Moianès. Hi participaren Josep Güell (dels Bastoners

Jornada d'Estudi a Can Carner, durant la taula rodona; d'esquerra a dreta, Montserrat Malats, Albert Sala, Núria Padrisa, Josep Güell i Josep Font (fot. Elvira Permanyer)

d'Oló), Montserrat Malats (del Consell de la Dansa de Castellterçol), Núria Padrisa (dels Dansaires de Moià) i Albert Sala (ex-dansaire moianès). Moderats per Josep Font, en la taula sobresortiren els problemes en la renovació generacional dels grups dansaires —una qüestió que en

l'actualitat condiciona les danses moianeses— i la responsabilitat que en aquest fet hi tenen els mateixos dansaires i l'administració municipal. En la taula rodona també s'expressaren posicions divergents sobre la necessitat o no d'exigir un cert nivell de qualitat a la gent que parti-

Ball del Ciri de Moià (fot. Elvira Permanyer)

Ball del Ciri de Castellterçol (fot. Francesc Fargas)

cipa en el món dansaire. Així, mentre des dels grups bastoners no es veu com una prioritat, des del Consell de la Dansa de Castellterçol se'n fa una condició indefugible.

La jornada comptà amb la presència de setanta-dos inscrits i fou clausurada per l'alcalde de Moià, Josep Montràs. Tant l'esmorzar com el dinar que vingué a continuació s'inscriviren en el progra-

Els bastoners de Moià i Oló, abans de la seva actuació (fot. Elvira Permanyer)

El Ball de Gitanes de Moià (fot. Francesc Fargas)

ma «El Moianès ve de gust», a través del qual el Consorci del Moianès promou el coneixement i la difusió dels productes alimentaris de la nostra comarca.

Mostra de Danses del Moianès

A les cinc de la tarda, a la plaça Major, tingué lloc la Mostra de Danses del Moianès. Al costat del Ball del Ciri i del

Els Bastoners de Moià (fot. Francesc Fargas)

La Dansa de Castellterçol (fot. Francesc Fargas)

Ball de Gitanes de Moià, hi intervingueren els bastoners d'Oló i de Moià, i hom pogué veure per primera vegada a la nostra vila el Ball del Ciri i la Dansa de Castellterçol dansats pels seus propis dansaires (segurament algun d'aquests balls ja s'hi havia interpretat abans, però a càrrec d'algun esbart). Com assenyala Elvira Permanyer en presentar l'acte, no era ni la Festa Major d'estiu ni la d'hivern de cap dels pobles del Moianès, ni tampoc Pasqua ni cap altra data assenyalada del calendari festiu, però fou fet excepcional poder reunir aquesta mostra de les danses que es ballen en els nostres pobles.

La música fou interpretada per la Cobla Sant Jordi, dirigida en aquesta ocasió pel castelletçolenc Ferran Miró. Entre el nombrós públic assistent destacà la presència de Ramon Fontdevila, director del Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana.

Durant la mostra, tal com també s'havia fet en la Jornada d'Estudi del matí, es

tingué un record especial per a Enriqueta Mercadé, traspassada recentment en accident de trànsit juntament amb el seu marit. Enriqueta Mercadé era directora de l'Esbart Rosa d'Abril i membre del Consell de la Dansa i el Ball del Ciri de Castellterçol. A més, havia contribuït decisivament amb l'Associació Cultural Modilium a fer que la jornada que ressenyem tirés endavant. Un minut de silenci, només trencat pel so de la tenora amb els acords de la Dansa de Castellterçol, fou un emotiu homenatge a la seva trajectòria personal i de compromís amb la cultura.

Projecció de les filmacions més antigues

Es posà punt final a la jornada a l'auditori de Sant Josep, on es projectaren les filmacions més antigues que es coneixen del Ball del Ciri i de la Dansa de Castellterçol i del Ball de Gitanes de Moià. Es tracta d'unes pel·lícules, d'una durada total de tretze minuts, enregistrades a Castellterçol l'agost de 1934 i a Moià el

Intèrprets del Ball de Gitanes de Moià de l'any 1935 (col·lecció de Joan Carrera)

febrer de l'any següent per Agustí Fabra i Bofill, un cineasta amateur de Terrassa. Agustí Fabra, durant els anys trenta, enregistrà diverses manifestacions folclòriques catalanes, que després presentà de forma exitosa a concursos de cinema amateur.

La presentació de les filmacions va anar a càrrec de Manel Fabra, nebot del cineasta, que en glossà la figura. A continuació Jaume Clara, de l'Associació Cultural Modilium, presentà una síntesi del procés que portà Agustí Fabra als nostres pobles, primer per a fer les filmacions i després per a realitzar-ne una projecció restringida a les persones que hi havien col·laborat. Finalment, Glòria Ballús comentà els principals aspectes a tenir en compte en contemplar les imatges dels balls de fa més de setanta anys.

En la pel·lícula que es va projectar tot seguit, hom pogué veure els balls de Castellterçol, interpretats amb orquestra i en un plaça plena de gent —vilatans i estiuejants—, que celebrava la festa

major; amb uns balladors que portaven el seu vestit de mudar, amb barret de copa els homes i mantellina les dones, i un aire de modernor, fruit de la renovació i el prestigi que ja des de feia anys havien assolit els balls castellterçolencs. A continuació, el Ball*de Gitanes de Moià es podia interpretar com un salt en el temps. Era un ball que llavors es recuperava després de dues dècades d'haver-se perdut; un ball només interpretat per homes, amb moviments estrafolaris i burlescos, tan sols acompanyats per un violí i pel Pollo. Aquest Ball de Gitanes solament sortiria al carrer una vegada més, el gener de 1936, abans de desaparèixer per sempre. En la recuperació dels anys setanta se n'agafarien alguns elements, però es prescindiria d'altres, caducs per l'evolució de la societat. Per això, la recuperació de la filmació de 1935 —de la qual Manel Fabra ha cedit una còpia en dipòsit a l'Arxiu Històric de Moià— és especialment valuosa per al coneixement del patrimoni folclòric moianès.

PUBLICACIONS

En aquesta secció donem compte de publicacions relacionades amb Moià o el Moianès o bé d'informació publicada sobre la nostra vila i rodalia i la seva gent. Distingim dos apartats: revistes i diaris.

Revistes

En l'apartat de revistes, i començant per les editades a Moià o rodalia, hem vist:

—el número 74 (octubre 2010) de *Guaiteu!*, full informatiu mensual de la comunitat dels Avets, amb 3 pàgines en format digital;

—el número 127 (III trimestre 2010) de *Palestra*, portaveu de l'esport moianès, amb 16 pàgines de temàtica esportiva.

Passant a les revistes de fora, hem vist:

—el número 1 (juliol 2010) de la revista semestral *Terminàlia* (editada per la Societat Catalana de Terminologia), que publica (pp. 33-42) l'article «Els *science & technical writing*. Una biobibliografia orientadora», del filòleg i farmacèutic moianès Carles Riera;

—els números 1158 (octubre 2010) i 1159 (novembre 2010) de *Cavall Fort*, que publica sengles articles de M. Àngels Petit i Mendizàbal («Negra com el carbó» i «Soroll de telers, soroll de diners»), més les habituals col·laboracions del dibuixant moianès Picanyol.

Diaris

Passant als diaris, hem trobat les següents notícies (que donem per ordre cronològic i, si no diem res, es tracta del diari manresà «Regió 7») d'interès per a Moià i rodalia i la seva gent:

-5-10-2010: «El vent tomba un arbre a la C-59, a Moià».

-8-10-2010: «Un veí de Moià resulta ferit lleu en un accident a l'Estany».

—9-10-2010: la «meteoimatge» és un escorç del campanar de Moià, fotografia tramesa a la redacció per Núria Díaz Homs.

-10-10-2010: «Els qui arriben a la cinquantena de Moià fan una excursió a la Garrotxa».

—11-10-2010: «Mariona Vilaseca treu 1.008 recipients al Forn de la Calç (Calders) esperant que plogui».

-12-10-2010: «La Generalitat activa un nou centre emissor de TDT a Moià». «Un veí de Moià fa créixer una carbassa de 235 quilos». La «meteoimatge» és una posta de sol des de Calders, foto enviada a la redacció per Joan Capdevila.

-13-10-2010: «Calders fa consultables a la seva web més de 130 treballs locals». «En un poble, la proximitat de la gent se sent més: tothom es parla», breu entrevista a Victòria Bentolrà, mestressa de casa de Calders, dins la secció «De casa».

—14-10-2010: la «meteoimatge» és una vista de l'embassament del Molí Nou, a Moià, fotografia tramesa a la redacció per Núria Díaz.

-16-10-2010: «Les Coves del Toll i el Museu de Moià, a la festa de Cavall Fort, a Vic».

—17-10-2010: «Un moianès mor en sortir per un marge de la carretera. Jorge Camera Sàez, de 28 anys, va sortir de la carretera de Castellterçol a Moià i va recórrer més de 30 metres fins a topiar amb un roure». «Un veí de Moià (Jordi Saforas i Closa) mor d'un atac de cor mentre buscava bolets». «Abans semblàvem més variat: cigrons, guixes, pèsols...», breu entrevista a Isidre Riera, pagès estanyenc de tercera generació, dins la secció «De casa».

—18-10-2010: «El circ televisiu aterra al fang de Moià. La cursa Eternal Running del Circuit Verd va reunir Kiko Matamoros,

Yola Berrocal i altres cares conegudes de Tele5».

-20-10-2010: la «meteoimatge» són unes carbasses collides al mas Reixac de Calders, foto enviada a la redacció per Carles Illa Casanova.

-21-10-2010: «Josep Martínez substituirà l'històric Montràs com a candidat de CiU a Moià. La tria del nou cap de llista s'ha d'oficialitzar demà en l'assemblea de militants, però és l'únic que hi aspira. Martínez és regidor de Moià des d'aquest mandat i actualment és el primer tinent d'alcalde de l'ajuntament. Joan Soler: "Fa un pas molt valent en assumir aquest relleu"». «El CE Moià té passió pel futbol. Aquest club poliesportiu ha incrementat el nombre d'equips, i ja són quinze, en la seva secció més activa», reportatge de dues pàgines signat per Francesc Dalmau. «Cada vegada hi ha més consciència del fet assegurador», breu entrevista a Laura Sanz, agent d'assegurances de Moià, dins la secció «De casa».

-22-10-2010: «Bolets i herbes remeieres, reclams de la fira de Castellterçol». «Golf: Daniel Alemany i Jordi Cases venen en el torneig de Moià». «Drama litúrgic a l'Estany».

-24-10-2010: «Es tracta d'usar els arbres de tota la vida per a obtenir energia», breu entrevista a Jaume Salau, de Moià, que comercialitza sistemes que cremen biomassa, dins la secció «De casa».

-28-10-2010: «Mor un treballador de Moià després de caure d'una alçada de cinc metres. La víctima va morir hores després de l'accident laboral a causa d'una hemorràgia interna».

-28-10-2010: «De vegades ja és un èxit que el mal neurològic no empitjori», breu entrevista a Anna José Torra, fisioterapeuta de Moià, dins la secció «De casa». «In memoriam», article del gramàtic i escriptor moianès Josep Ruaix i Vinyet comentant la mort del lingüista Joan Solà i Cortassa.

—31-10-2010: «Un enginyer denuncia que el govern de Moià li deu 6.000 euros des de fa un any. Marc Taulats s'ha plantat davant el consistori, pancarta en mà, fart de les "excuses de l'alcalde"». La «meteoimatge» és un paisatge de St. Quirze de Pedret, fotografia tramesa a la redacció per Carles Illa.

—1-11-2010: la «meteoimatge» són unes castanyes del Montseny, foto enviada a la redacció per Marta Gallaguet Plans.

—2-11-2010: «Uns vàndals cremen cinc contenidors en una nit a Moià». «Hi ha gent que em vol comprar vi, però en regalo molt», breu entrevista a Sebastià Sala, pagès de Moià, dins la secció «De casa». La «meteoimatge» són uns codonys d'un codonyer de Moià, fotografia tramesa a la redacció per Agustina Martínez Paixau.

—3-11-2010: la «meteoimatge» és un cistell de rovellons collits pels boscos de Moià, foto enviada a la redacció per Joan Riera Fonts.

—4-11-2010: «Moià nomena nou jutge de pau (Josep Armadans; suplent, Sebastià Padrisa) i deixa sobre la taula les ordenances»,

-5-11-2010: «El govern de Moià rebaixa el coeficient de l'IBI, però lluny del promès fa un any i mig. El tipus que s'aplica per al càlcul de la contribució passarà del 0,95 d'enguany al 0,85 en el 2011».

-5-11-2010 (O 9 Nou): «Caria Ubasart i Óscar López, del Judo Moià, tercers a la Copa Govern d'Andorra».

—8-11-2010: «Crema una xemeneia en un habitatge de Moià».

-9-11-2010: «Un caçador mata d'un tret accidental un amic seu entre Moià i Collsuspina. L'acusat, detingut per homicidi imprudent, va marcar una taxa de 0,21 en la prova d'alcoholèmia». «El debat dels bolets», carta signada per Miquel Fortuny Navarro, micòleg de Moià. «Gaudeixo inventant personatges i creant històries», breu entrevista a Cli-

ment Romeu, il·lustrador de Moià, dins la secció «De casa».

-10-11-2010: «El Moianès multiplica per cinc l'espai protegit i es blindava als creixements. La Generalitat va aprovar ahir que l'àrea d'interès natural que es preserva creix de 8.500 ha». La «meteoimatge» és una rosa vermella a Moià, fotografia tramesa a la redacció per Agustina Martínez.

—11-11-2010: «Motociclisme: L'equip Tomàs Belles va fer proves off-road a Moià».

—15-11-2010: la «meteoimatge» és un vesper a la rodalia de Moià, fotografia enviada a la redacció per Agustina Martínez Paixau.

-16-11-2010: «El 8% de positius en dos controls d'alcoholèmia a Moià». «Moià té acabat l'edifici de l'ambulatori, però encara no sap quan en disposarà. La Generalitat haurà de comprar l'immo-

ble i equipar-ne l'interior abans de poder-lo estrenar. L'obra del pàrquing entra en la recta final».

-17-11-2010: «Solidaritat Catalana troba tancat el local on havia de fer un acte electoral a Moià».

-18-11-2010: «Institucions de la Catalunya central creen l'ens que ha de desencallar el parc geològic. El projecte vol esdevenir un reclam turístic amb la promoció d'elements singulars com Montserrat, les coves del Toll de Moià i les falles de Súria».

-20-11-2010: «Una veïna de Moià resulta ferida greu en una sortida de via a la carretera C-59». «L'Ajuntament de Moià no pot traspasar el nou CAP perquè no té llicència d'activitat. MAP-ERC denuncia que l'ambulatori es va endarrerint perquè el govern local té deures pendants».

BIBLIOTECA DE MOIÀ

Durant tot el mes d'octubre, a la sala infantil de la Biblioteca de Moià vam tenir una exposició de les auques que van participar en el concurs sobre «El medi ambient» dins la Festa de l'Arbre Fruiter.

El dilluns 4 d'octubre tinguérem una tertúlia del Club de Lectura sobre la novel·la *Assaig sobre la ceguesa*, de José Saramago, en homenatge a l'autor, que morí fa poc, i el dilluns 25 del mateix mes, tertúlia sobre la novel·la *Matar un rossinyol*, de Harper Lee, un clàssic que enguany ha complert cinquanta anys de la seva publicació.

El dimecres 3 de novembre vam fer cinefòrum, a partir del documental *Un viatge del nostres aliments pel supermer-*

cat global, a l'entorn del consum conscient i les possibilitats de canvi a través de les nostres opcions. En el documental es debatia el model agroalimentari actual i el recorregut per totes les baules de la cadena que fa que tinguem un got de llet a taula al matí i com en pocs anys ha canviat el procés per a beneficiar uns pocs.

Per als més petits, el divendres 29 d'octubre, Gemma Rossell i Antònia Molera ens van explicar *Contes de la tardor* dins el cicle de «L'hora del conte».

Les biblioteques de Catalunya hem homenatjat durant aquest mes de novembre Joana Raspall, autora de molts llibres de poemes per a infants,

Públic a «L'hora del conte»

amb diversos actes a l'entorn de la poesia. A la nostra biblioteca hem tingut una mostra de llibres seus, una hora del conte poètica a càrrec de Rosa Fité, el 12 de novembre, i un taller de pintura sobre poemes seus el dilluns dia 15 del mateix mes.

Finalment, us fem saber que ens ha arribat la comanda extraordinària que vam fer per celebrar els setanta-cinc anys de la biblioteca, amb una subvenció del Ministerio de Cultura. Teniu, doncs, a la vostra disposició un munt de llibres, pel·lícules i discos compactes nous de trinka que us esperen a la biblioteca.

75
ASFALTEX
1912-2012
ANIVERSARIO

ASFALTEX
Prestigio en Impermeabilización
y Soluciones Acústicas Eficaces

BARCELONA: C/ Ter 12-14 (Pol. Ind. CAN CALOPA) • ☎ 936 747 112 Fax 936 894 393 • ✉ Apdo. (P.O. Box) 60 • 08174 SANT CUGAT DEL VALLÈS (Barcelona)

PÀGINES DE L'INSTITUT

Darreres activitats

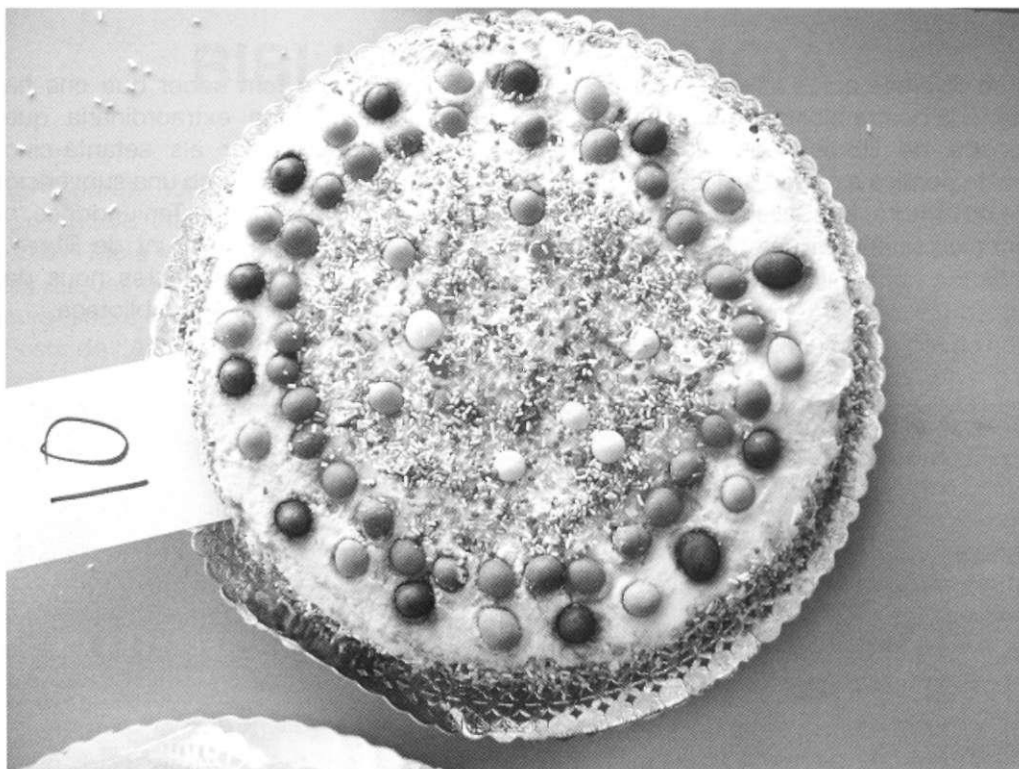
Aquesta darrera mesada hem tingut dues activitats especials, a l'Institut Moianès: la castanyada (celebrada el divendres 29 d'octubre) i la sortida al teatre (el dimecres 10 de novembre).

Pel que fa a la castanyada, a l'institut és una festa de primer cicle i, per tant, l'organitzen i celebren els cursos de primer i segon d'ESO. En principi, la celebrem el dia anterior a Tots Sants. Com que aquest any s'ha escaigut que Tots Sants era dilluns, la castanyada la vam fer el divendres anterior (dia 29 d'octubre). Aquell divendres els alumnes van

fer classe de vuit a deu. A partir de les deu van començar les activitats.

Els cursos de 1r d'ESO, de deu a onze, van fer l'esmorzar al pati i, al mateix temps, un concurs de pastissos, dolçament renyit, com sempre, atès que els participants no hi escatimen mai ingredients, ni en quantitat ni en diversitat. El jurat era format per tots els alumnes, que votaven per grups. Els autors dels pastissos guanyadors rebien una bossa de llaaminadures i un diploma commemoratiu, tot i que aquest darrer, per problemes informàtics, no va arribar a temps.

Pastís premiat

Tibant la corda

Posteriorment, els alumnes i els professors es van traslladar al Saiol. Allà van preparar les proves d'una gimcana organitzada pels mateixos alumnes: cursa de

cullera amb la castanya; cursa amb moniatos al front; tibar la corda; tirar bitlles amb moniato; empènyer la castanya a peu coix; encistellar deu castanyes.

Taller de maquillatge

Pel que fa a segon d'ESO, els alumnes també van participar en l'esmorzar amb concurs de pastissos al pati i, en acabat, van organitzar diversos tallers a les seves aules:

—Taller de contes i llegendes terrorífics. En un ambient misteriós i fosc amb espelmes i música de por, es van explicar històries, contes i llegendes de terror.

—Taller de ball. Es van ensenyar passos de diferents balls, sobretot del *thriller*, en homenatge a Michael Jackson.

—Taller de maquillatge terrorífic. Els alumnes, per parelles, van maquillar el seu company, i a la inversa, a partir de diferents models de maquillatge per a fer por.

—Taller de decoració de carbasses de Halloween.

I ara, canviant totalment de tema, hem de comentar que el dimecres 10 de

novembre es va fer una macrosortida al teatre a Barcelona. Va ser macrosortida perquè hi van anar tots els grups d'ESO i els alumnes de batxillerat que hi volguessin anar voluntàriament.

Es va aprofitar el viatge a Barcelona per a fer activitats al matí (visitar museus, exposicions; fer rutes històriques; etc.), atès que l'obra de teatre no començava fins a la tarda.

La sortida va ser organitzada pel departament de català de l'institut i l'obra escollida va ser una versió musical de *Aloma*.

Acabada l'obra, tots van embarcar cap a Moià, on van arribar força cansats cap a les vuit del vespre. Com sempre, però, aquestes sortides al teatre per veure obres de qualitat són un èxit.

Joan FONTCUBERTA I FAMADAS

CAMPANADES

Sant Sòcrates, «ora pro nobis»

Sòcrates és condemnat a mort pel fet de ser un filòsof i mestre diferent dels altres. Tant a la gent del país com als estrangers, als vells com als joves, els ensenya a conèixer-se, bo i seguint una llei interior d'exigència religiosa. El tribunal el sentència a beure la cicuta. I ell se la beu. I li agrada, perquè la medicina mortal li obrirà les portes d'aquell indret on la vida no té fi i on restarà esmenada la injustícia que ell ha sofert per part del tribunal dels homes. Un cop engolit tot el líquid, col·loca tranquil·lament el got damunt la banqueta, tot recomanant serenitat als amics que l'envolten amb els ulls a punt de plorar. Amb la ironia habitual, Sòcrates camina uns quants minuts per dins el calabós per tal que el tòxic, barrejant-se amb el corrent de la sang, circuli per tot el cos i així allunyi l'ànima de qualsevol racó corporal on,

esglaiada, escruixida, pogués arraulir-se negant-se a la partença cap a l'altre món.

De sobte, Apol·lodor, abatut per la tristesa davant la mort imminent del mestre, esclata en plors. Sòcrates, serè, impassible, el repta, perquè amb aquells crits forassenyats profana el silenci amb què ell espera l'alliberadora arribada de la mort. La pesantor produïda pel túixec obliga Sòcrates a ajeure's en un catre, abrigat de cap a peus a fi de continuar filosofant, sense que res el distregui, sobre l'essència de les coses, d'allò que és just i d'allò que és injust, de la pietat i la impietat... Vol filosofar fins a l'instant del darrer sospir...

Tot d'una, cobert amb una manta, comença a estremir-se com una àguila reial embolicada en una xarxa. Els deixebles contemplen les espasmòdiques convulsions que se succeeixen a inter-

vals dins la manta i les consideren com una última lliçó, graciosa com totes, gratuïta com sempre, que el mestre els dóna, sense les fal·làcies dels sofistes, tot acomiadant-se d'ells. Tanmateix, i sorprenent tothom, Sòcrates pren alè, es descotxa una miqueta i, traient el nas, diu: «Critó, recorda que devem un gall a Esculapi; no et descuidis de pagar aquest deute.»

Dites aquestes paraules, mor el fill de Sofronisc.

Amb Erasme, encara que Luter espeternegui i les columnes de la plaça de Sant Pere s'esvalotin, diguem: «Sant Sòcrates, pregueu per nosaltres.»

Que reposti en pau l'home més recte que ha petjat els tortuosos carrers d'Ate-nes torpedinant els altres homes amb amoïnadores preguntes, com: «Home, no tens vergonya?» Que gaudeixi Sòcrates d'aquella pau de la qual frueixen la mitja dotzena escassa de justos que han passat per aquest món inic.

Mortals de necessitat

Em tinc per una d'aquelles persones propenses a mirar-se la vida des de la

perspectiva de la mort. Tard o d'hora, la naturalesa humana entra en un procés de desintegració o desnaturalització. Arriba un dia que la «mare naturalesa» ens desempara i, de mare, passa a ser cruel madrastra. En aquest sentit, els salms parlen d'un món fonedís. L'angoixa diürna o nocturna i els somnis pesarosos tenen molt a veure amb aquests presentiments dissimulats. Com diu Heidegger, quan naixem comencem a lluitar amb la mort.

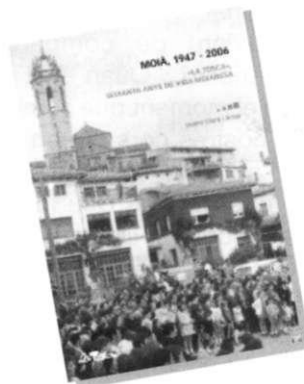
Quan el capità d'un vaixell declara que la nau està arribant a una situació de naufragi (mal inguarible), poden passar dies, setmanes o mesos abans no s'enfonsi. El pensador Pascal es pregunta com podem donar el nom de naturalesa al cos humà, destinat a esvair-se. M'ha tocat, fa poc, viure aquest calvari al costat d'una persona molt propera. Quan mor algun parent o amic ens veiem obligats a replantejar-nos el concepte que tenim de naturalesa i a posar-lo en dubte. Els homes fem veure que no sabem que hem de morir.

Mn. Pere CAMPÀS BONAY

Un llibre indispensable:

Moià, 1947-2006.

**«La Tosca», seixanta
anys de vida moianesa,
de Jaume Clarà i Arisa,
profusament il·lustrat**

ADÉU A MANEL VICENTE

Heus ací, abreujats, els textos llegits durant el funeral de Manel Vicente Genovart (1947-2010), celebrat a Moià el dia 6 d'octubre.

Al nostre pare

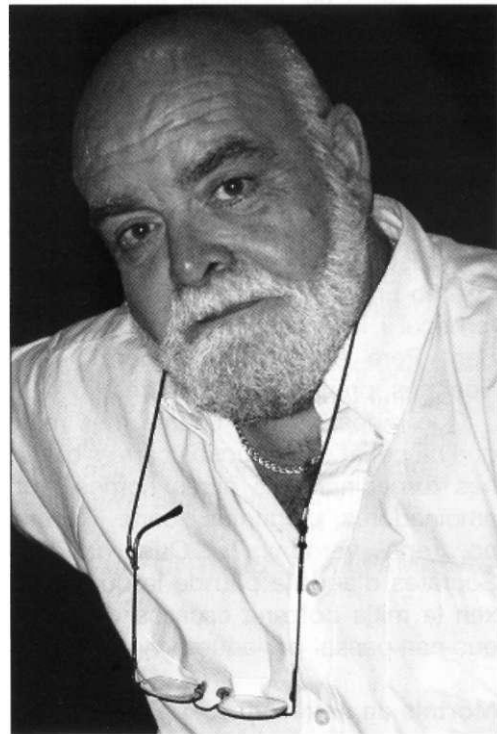
Gràcies, pare estimat, per haver-nos transmès la vida, per les ensenyances rebudes i els viaranyts mostrats, pels consells, els renys, els jocs i els cants, per la paciència donada, per les rieres nedades i els peixos pescats. Gràcies, pare estimat, per les hores passades al costat nostre. Demanem que la tebior del teu amor atenuï la fredor de l'absència. Des d'aquí, jo i tots els meus germans et recordem amb orgull i et vivim amb honor.

Roger
(en nom de tots els germans)

Per a tu, Manel

No volem que marxis, germà, pare, espòs, fill i avi. Que no minvi el teu pas ferm i la força viva del teu cos, que no s'enfosqueixi la mirada. Volem veure't amb colors d'esperança, i mirar-te a través de la boirina blanca, i abraçar-te ben fort, ben a prop, però en aquesta banda.

Aquest és el desig de tots els qui estimem el Manel. Voldríem retenir-lo prop nostre: havíem de compartir tantes vivències encara... Quan el fil de la vida es talla en el moment que sembla que no toca, els nostres cors ploren i el nostre esperit s'angoixa. Escoltem, astorats, defallits, el silenci de Déu i sembla que res no ens conforti. Després els records ens ajuden a assaborir novament l'ésser estimat. A poc a poc incorporem a les nostres vides les absències dels qui ja han marxat i anem recuperant imatges, colors, flaires i paraules, bocinets de vida que esdevenien esmicolats per la fuetada cruel de la realitat que ens ha

colpit. Podem recollir tantes i tantes coses de la vida d'en Manel...

Manel, home'de bé.- Tenia només disset anys quan va arribar a la família, a cal Carreter. Festejava la Clara, la seva dona després, mare dels seus cinc fills i el gran amor de la seva vida. El Manel era fill únic de la Pepita, originària de Santpedor, i del Manel de Barcelona, els seus pares, veïns de Manresa i encara vivents. El Manel ha estat com un germà per a nosaltres i així ens l'hem estimat. Les nostres vides han crescut al costat de la seva i hem entrecreuat el dolor, l'alegria, l'esperança, l'amistat...

Manel, home alegre, vital i amant de la natura - Minyó escolta fins al moll dels ossos i vinculat a l'escoltisme durant molts anys, en va ser cap, cap d'agrupament, comissari general i, juntament amb la Clara, impulsà dins l'agrupament de Moià la branca de noies guia. El seu ferm

compromís i mestratge dins el moviment escolta també ens féu refermar el nostre.

Manel, home compromès i responsable- El Manel ha col·laborat sempre en iniciatives de tipus social, principalment a Manresa. Ha estat vinculat a Càritas, element actiu del Consell de Solidaritat, promotor de les primeres associacions de veïns, col·laborador de Justícia i Pau, del Club Natació Manresa, etc.

Manel, home coherent, d'idees progressistes i d'esperit democràtic- En Manel ha lluitat pel respecte a la llibertat personal i ha estat un gran defensor de la pau i la concòrdia. Juntament amb la Clara, van col·laborar en moviments reivindicatius de les llibertats del nostre poble: dipositaris de documentació clandestina en moments políticament difícils i perillosos, adherits a l'Assemblea de Catalunya, a moviments progressistes, trobades de jovent, etc.

Manel, home de conviccions, cristià de base.- Pertanyia, amb la Clara, al Moviment Cristià Comunitari, deixeble de grans i bons mestres, com Mn. Josep Junyent. Ha estat coherent amb els seus principis i creences. Li agradava reflexionar i parlar de temes relacionats amb la fe i l'Evangeli. Ha estat respectuós amb el diàleg interreligiós i ha participat en aquelles activitats que cercaven el bé comú.

Manel, home de prioritats clares - La seva feina el va convertir en un viatger incansable arreu de Catalunya; en duia diferents paisatges al cap i en coneixia tots els topants, revolts i carreteres. Home de feina ben feta, establila amb els

seus empresaris i clients forts lligams i envejables complicitats. Fill, pare i espòs amant, respectuós, afable i servicial, també bon amic i cordial veí. Home hospitalari i ben arrelat a la terra. Protector dels éssers estimats i dels més dèbils.

Manel, ens vas ensenyar cançons, vas tocar l'harmonica i l'acordió per harmonitzar-nos vetllades, vas ensenyar a pescar als menuts de la família i també als amics. Ens vares dur d'excursió, a buscar bolets, a la neu, vas mostrar-nos camins de fonts, dreceres i paratges. Has estat una persona que demanaves poc a la vida: auster, fàcil d'acontentar, alegre, valent i de via directa. No sempre hem convergit en opinions i camins, però hem escoltat la veu de la mateixa ruta. Allà ens hem retrobat i ens hem estimat.

Ara, atrapats en sentiments contradictoris, dolorosos i punyents, voldríem dir-te que ens dol molt que te'n vagis. Dins nostre queden innumbrables records. Manel, no volem girar enrere la mirada, volem veure't davant nostre, alegre i rialler com sempre, pujant corriols, baixant dreceres, fent el cim, la carena o arribant a la plana.

Germà estimat; fill, espòs, avi i pare, encara que sembli que marxés sol, els nostres cants t'acompanyen. Viuràs en el nostre record per sempre. Camina sense por vers la Llum, escolta la Crida infinita, però de tant en tant, des de la pau del Senyor que de ben segur t'espera, guaita'ns. Amb l'esperança d'un retrobament, bon repòs, Manel!

Núria Solà Bujons
(en nom de la teva família)

Llegir ens fa més cultes

NOTICIARI

LLEURE I CULTURA

El dissabte dia 16 d'octubre al matí va sortir del pavelló esportiu de Moià el VII Raid del Moianès, puntuable per al Campionat de Catalunya Júnior i Sènior, prova que prosseguí l'endemà.

El diumenge dia 17 del mateix mes, al matí, es va disputar al camp de golf de Montbrú la Copa Rotary. Mentrestant el Museu i les Coves del Toll van organitzar un desplaçament a Vic per participar, amb tallers didàctics, en la Festa Cavall Fort. A les nou del vespre tingué lloc a l'auditori de Sant Josep un concert del trombonista valencià Eusebio Sàez i la pianista cubana Ivet Frontera, concert organitzat per Joventuts Musicals.

El diumenge dia 24, al matí, al camp de golf de Montbrú, es disputà la IV Prova Ranking Golf.

El dissabte dia 30 a les nou del vespre hi hagué a l'auditori un concert amb el Ludwig Trio (Hyo-Sun Lim, piano; Abel Tomàs, violí; Arnau Tomàs, violoncel), concert organitzat per Joventuts Musicals.

El dilluns 1 de novembre, diada de Tots Sants, al matí, es va fer una caminada popular a Puig Rodó, organitzada per l'agrupament escolta.

El diumenge dia 7 del mateix mes, a les sis de la tarda, a l'auditori de Sant Josep, es va iniciar el cicle de conferències titulat «Moianesencs voltant pel món», organitzat pel Fanal. Rut i Óscar presentaren «Togo amb 4 x 4».

El diumenge dia 14 a les sis de la tarda, també a l'auditori, es féu la segona conferència del cicle del Fanal, amb «Cinc mesos per Perú, Bolívia, Xile, Argentina i Brasil», a càrrec d'Albert Crusella.

El dimecres dia 17 al matí, al camp de golf de Montbrú, es disputà el Trofeu Golf i Botifarra.

El divendres dia 19 a les nou del vespre, a Can Carner, es tingué la presentació del llibre *Astrologia terapèutica*, a càrrec d'Esteve Carbó.

MOIANÈS TURISME I LLEURE

Els dies 9-10 d'octubre va tenir lloc la desena edició de la fira Moianès Turisme i Lleure. Es féu a Granera, l'últim municipi del Moianès on encara no s'havia celebrat aquesta fira itinerant, fira que s'ha convertit en un espai de referència i de trobada dels serveis turístics i entitats de lleure del Moianès i en un bon escenari perquè altres destinacions i establiments turístics de la Catalunya interior puguin presentar la seva oferta. Malgrat el mal temps, molts visitants van passar per Granera i gaudiren de les múltiples activitats que s'oferien per a xics i grans.

CAMPANYA ELECTORAL

Amb vista a les eleccions el Parlament de Catalunya, previstes per al 28 de novembre, es van celebrar actes com els següents:

—Divendres dia 29 d'octubre a dos quarts de nou del vespre, a l'auditori de Sant Josep, conferència «Nous valors pel canvi», a càrrec de Josep Vives, advocat i president del Bàsquet Manresa, acte organitzat per Convergència Democràtica de Catalunya.

—Diumenge dia 31 d'octubre a dos quarts d'una, inauguració del nou local d'Esquerra Republicana de Catalunya a Moià (c/ de Sant Antoni, 8-10, primer

pis), amb la presència de la diputada Anna Simó.

—Dijous dia 4 de novembre a dos quarts de nou del vespre, a l'auditori de Sant Josep, presentació del nou partit Reagrupament Independentista, a càrrec d'Esther Ponsa.

NOUS ESTABLIMENTS O CURSOS

El dia 13 d'octubre es va obrir la botiga-taller Ales de Colors, a la ctra. de Manresa, 49.

El Consorci del Moianès va oferint molts cursos, tallers, sessions informatives, conferències, etc. Per a més informació, tels. 93 830 14 18 i 93 820 80 00.

Els desitgem èxit.

MISCEL·LÀNIA

A primers d'octubre el senyor bisbe de Vic va nomenar vicari de la parròquia de Santa Maria de Moià el Rvd. P. Mateu Trenchs i Verdager, escolapi. Li desitgem encert en la seva tasca.

El dilluns dia 18 d'octubre una representació de l'Agrupació de Botiguers i Comerciants de Moià va viatjar a Tàrraga per conèixer l'organització comercial d'aquella població.

El diumenge dia 24 d'octubre va fer-se a l'Escola Pia una celebració amb motiu del cinquantè aniversari del Col·legi SAMC, tingut a Vic per la Institució Claretiana, institució cofundada per la religiosa moianesa Dolors Solà i Carol.

El 29 d'octubre el Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya va publicar el Pla Únic d'Obres i Serveis per a l'exercici 2011, en què es preveu una subvenció per a la restauració del Molí Nou com a seu de l'Ecomuseu del Consorci del Moianès.

L'escriptor, editor i crític literari Josep Maria Castellet (Barcelona, 1926) ha estat reconegut (18 novembre) amb el Premio Nacional de las Letras, atorgat per

Ministeri de Cultura del govern espanyol. Donem l'enhorabona a aquest personatge, vinculat a Moià.

Ràdio Moià (107,8 FM) emet cada dimecres a les nou del vespre el programa «El xiu-xiu 6», amb diversos ingredients, com ara entrevistes, concursos, notícies, música, etc.

MOVIMENT DEMOGRÀFIC

Naixements

Diego Morales López, fill d'Isaac i d'Alicia, dia 26 de setembre.

Marta Ollé i Morales, filla d'Eduard i de Cristina, dia 30 de setembre.

Diego Jiménez i Núñez, fill de Cèlia, dia 6 d'octubre.

Arnau Escura i Velasco, fill de Francesc Xavier i de Miriam, dia 12 d'octubre.

Lucas García Trillo, fill de Xasire i de Pili, dia 4 de novembre.

Lia Martín i Gutiérrez, filla de Santi i de Maria Isabel, dia 10 de novembre.

L'enhorabona als venturosos pares.

Defuncions

Jordi Camera i Sàez, de vint-i-vuit anys, dia 16 d'octubre.

Nativitat Corts i Vilanova, de norantatres anys, vídua de Llogari Mas i Comellas, dia 24 d'octubre.

Joaquim Sarriera i Pérez, de trenta-sis anys, dia 27 d'octubre.

Ramon Arimany i Braut, de seixanta-quatre anys, dia 5 de novembre.

Emili Prat i Batlles, de vuitanta-sis anys, vidu de Soledat Alsina, dia 5 de novembre.

Joan Roqueta i Puig, de setanta anys, dia 6 de novembre.

Al cel sien. Donem el condol als seus familiars.

NOTA DE LA REDACCIÓ

Els qui vulguin donar-nos articles, notícies o altre material per al pròxim número han de fer-nos-ho arribar abans del dia 10 de gener, en què tancarem l'edició.

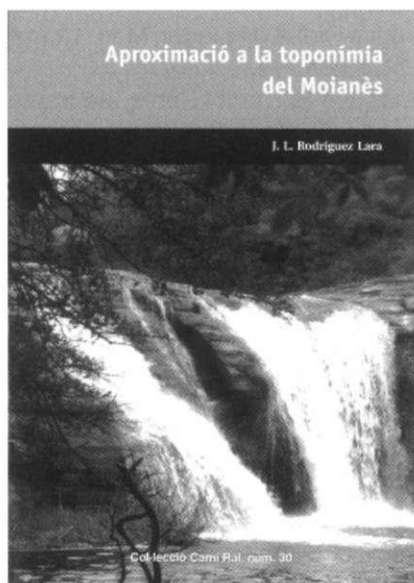
Demaneu que hom ens informi d'esdeveniments com naixements, casaments, defuncions esdevingudes fora de Moià, finals de carrera, festes familiars, activitats d'entitats, etc. Agraïem també que els encarregats de repartir programes per les botigues i cartelleres ens en deixin un exemplar a la nostra bústia de Can

Carner (on també hom pot dipositar la correspondència adreçada a LATOSCA). Gràcies.

Així mateix, valdria la pena que els subscriptors ens informessin dels canvis de domicili o de titularitat de la subscripció, a fi d'evitar extraviaments dels exemplars que enviem per correu.

¿Ja tens el llibre
Moià, sempre Moià,
de Liduvina Daví?
Es troba a les llibreries de la vila.

Un llibre important:

***Aproximació
a la toponímia
del Moianès,***

de J.L. Rodríguez Lara.

Recull dels noms de lloc dels deu municipis
de la nostra comarca natural

Barcelona

és molt més

LA PEDRERA, GAUDÍ, BARCELONA

GEGANTS DE MAÇANYÓ, MAÇANYÓ

Barcelona és molt més

A prop dels famosos caps de guerrer de La Pedrera, tens un seguit de pobles que celebren les seves festes amb els tradicionals gegants, una manifestació cultural tan impactant i genuïna com la mateixa obra de Gaudí.

Molt a prop teu tens tota la província de Barcelona, un món per descobrir.

www.diba.cat/turisme

**Diputació
Barcelona**

Subscripció a LA TOSCA

En/Na _____

domiciliat a _____

de la població de _____, codi postal _____

se subscriu al butlletí moianès LA TOSCA a partir de gener del 2011.

signat:

Banc o Caixa _____

sucursal de _____

adreça de la sucursal: _____

Senyors: Us prego que fins a nova ordre siguin abonats amb càrrec al meu compte corrent o llibreta d'estalvis número _____

els rebuts que us seran presentats a cobrament pel periòdic LA TOSCA, a nom de

_____, _____ de _____ del 2010.

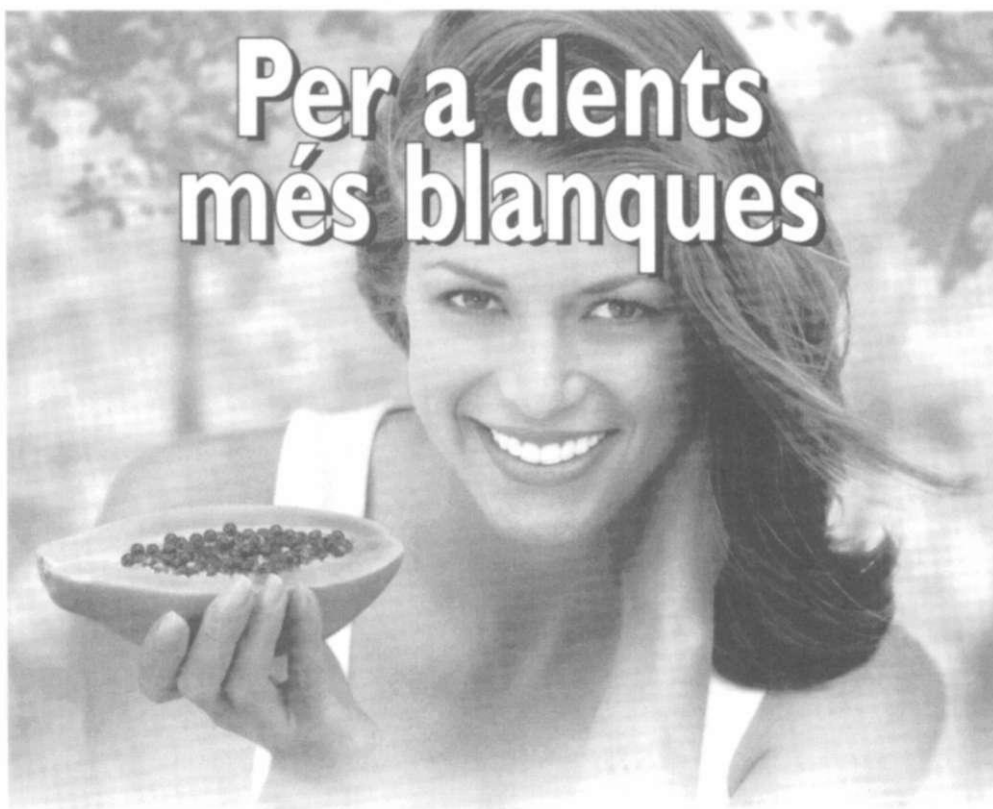
signat:

Preu de subscripció: Moià, 19 euros; fora de Moià, 22 euros.

Enviar-ho a LA TOSCA, Joies, 11-13 (Can Carner), 08180 MOIÀ,
o bé donar-ho a algun redactor del periòdic

(per exemple, Josep Ruaix, Ctra. de Barcelona, 20
Manel Alsina, Av. de l'Escola Pia, 14)

**Per a dents
més blanques**

DENTIBLANC

El dentífric amb extracte de papaia,
d'enèrgica acció emblanquidora.

**DENTS NETES,
BLANQUES I
BRILLANTS**

Demani consell farmacèutic.